

פטרון
מערכת דעה

נתנדב לע"נ הרה"ח
זאב ב"ר משה ע"ה
חו' האה"ח מרת
פעריל ב"ר טובי ע"ה

מתוך
משנתו
של כ"ק
מרן
רבינו
שליט"א

דעה

דע את אלקי
אביך ועבדהו

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מהי מעלת הדין יחיד? לעומת בית דין של שלשה? | מדוע נמלך הקב"ה עם המלאכים על בריאת האדם אם בסופו 'כבר נעשה' מקודם? | איך אפשר לשמוח בראש השנה בעוד שאין אנו יודעים היאך יצא הדין? | יצירת 'נשמת החיים' היא באופן של 'בחילא יתיר' | תיקון לחטא אדם הראשון בראש השנה - ע"י 'זבחת בחיים' | מהו עומק נקודת הבחירה של איש הישראלי?

פנימיות הנפש הנמצאת מכוסה וגנוזה לאורך כל ימות השנה. והקב"ה דן את האדם על פי מעמקים נעלמים אלו, ומכאן יוצא האדם זכאי בדין בראש השנה, [וכפי שיתבאר ביתר להלן בעז"ה].

עצם הדין והמשפט הם מהעניינים העמוקים השייכים להש"ת

איברא, כי כל עצם עניינם של הדין והמשפט הוא דבר נעלם ונשגב מאוד. וכדרך שרואים בבתי הדין הדנים כאן למטה, כי כדי שהדיינים יכוונו אל האמת ויוציאו דין אמת לאמיתו, צריך הקב"ה כביכול להופיע ולהתייצב בעדת הדיינים ולסייע בידם, כדברי חז"ל על הפסוק (תהלים פב, א: רש"י בראשית יח, א) 'אלקים ניצב בעדת א-ל'. הרי שמצד עצמם - בלתי הסיוע האלוהי העליון - לא היו הדיינים יכולים להוציא את המשפט לאור כפי הראוי ממש.

בירור הדין לאמיתותו הוא מכח סיוע עליון בלבד

והטעם בזה הוא, כי כל מהות הדין והמשפט תלויה במדת האמת, שכן תכלית כל הדין והמשפט היא לברר את המציאות ולעמוד על אמתיות כל דבר. והרי מקורה של מדת האמת הוא נשגב ונעלה, והוא מדה אלוהית ממש, כענין שאמרו חז"ל (שבת נה) 'חותמו של הקב"ה אמת', ו'חותם' הוא דבר המיוחד לבעל החותם לבדו, ואין לאחר בלתו, כי רק בזה מוכיח החתימה כי הדבר שייך אליו בלבד. ואם חותמו של הקב"ה הוא 'אמת', הרי שמדת האמת היא ענין אלוהי השייך אך ורק להש"ת.

ומעתה, כיון שכל בית דין היושבים לשפוט, עליהם לברר ולהכיר את האמת, מן ההכרח הוא שהקב"ה בעצמו יבוא ויופיע שם לכוון ולהדריך אותם אליו. והרי זה כענין דכתיב (מכילתא, כ) 'תתן אמת ליעקב', כלומר שיעקב אבינו קיבל את האמת מאתו ית' בדרך מתנה, כי רק מכח נתינה זו זכה לקבל איזו שייכות למדת האמת. והכי נמי בדין, אין לדיינים שום אפשרות ויכולת להגיע אל האמת ולהעמיד אותה על תילה אלא אם כן יקבלו אותה בדרך מתנה מן השמים.

ובענין זה אמרין בגמ' (שבת י) 'כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית'. והיינו נמי מאחר שלא ניתן לדון 'דין אמת לאמיתו' כי אם ע"י השתתפותו של הש"ת העושה מעשה בראשית, המסייע ביד הדין להוציא כאור משפטו ודינו^(א).

פטרון הגליון - תשרי

נתנדב ע"י יורדנו הנכבד
מוה"ר צבי אביגדור באלזאם
לע"נ אמו
האה"ח פעריל ב"ר משה יוסף ע"ה
נלב"ע כ"ז תשרי תשנ"ד לפ"ק

בעשרת הימים ישא לפשע עבדיו. נרמז בכתוב הענין כאשר נודע בישראל מפי הנביאים ואבות קדושים, עכ"ל.

הרי כי מצד תורה שבכתב נחשב יום זה ומצוותו כחוק נעלם, המורה על כל עצם מהותו של היום הקדוש הזה, שהוא יום עמוק ונעלם מאוד, כטעם 'בכסה ליום חגנו'. וזהו שנרמז בכתוב 'תקעו בחודש שופר וגו', כי חוק לישראל הוא, כלומר שכל עניינו של החג ומצות השופר שבו, הם בגדר 'חוק' שאיננו מפורש בגילוי. ורק מכוחה של תורה שבעל פה ומסורת אבותינו הקדושים דור אחר דור, נודע לנו כי יום הדין הוא, ונקבע להיות בו 'משפט לאלקי יעקב'.

בעשרת ימי תשובה מתגלה עומק הדין שבשורשו

וכשם שעצם מהותו של יום זה טמיר ונעלם מאוד, ככה ממש גם הדין הנעשה בו הוא נעלם ונסתר ביותר. כי ביום הזה מתגלה עומק הדין כפי שהוא בשורשו העליון, ומתוך זה גופא נמתקים כל הדיינים הנמשכים למטה, כנודע מדברי האריז"ל (ע"ח ש"נ פ"א) שאין הדיינים נמתקים אלא בשורשם, ואמנם שרשים רבים ועמוקים יש לו למדת הדין, גבוה מעל גבוה, בעומק לפנים מעומק, וכולם מתעוררים בימים קדושים אלו, שכל מהותם היא בבחינת 'מעמקים', וכפי שמנהג ישראל לומר בהם מזמור 'מעמקים קראתיך ה' (תהלים קל; שעה"כ ראש השנה). להורות על שבימים אלו מתעורר ענין 'מעמקים', המורים על עומק הדין בשורשו.

גם באדם מתגלה אז עומק פנימיות הנפש

וכשם שהוא בעולמות עליונים, כך הוא ממש בנפש האדם למטה. שבימים אלו מתעוררת בחי' 'מעמקים', שהוא עומק

הדין והמשפט של ראש השנה הם עמוקים ונעלמים מאוד

'איזהו חג שהחודש מתכסה בו, זה ראש השנה'

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאַלְקֵי יַעֲקֹב (תהלים פא, ד-ה). בגמרא (ריה ת) דרשו חכמינו ז"ל פסוק זה על יו"ט של ראש השנה, יום הרת עולם, אמרו שם 'איזהו חג שהחודש מתכסה בו, הוי אומר זה ראש השנה'.

כל עניינו של ראש השנה וטעם תקיעת שופר הם חוק סתום ונעלם

הנה מה שראש השנה מכונה בלשון הכתוב בשם 'בכסה ליום חגנו', הוא מפני שכל עניינו של היום הטוב הלזה הוא אכן מכוסה וגנוז. כי הרי בפשטות לא נודע הטעם למה נקבע יום זה ליום טוב, גם לא נתפרש בתורה במפורש טעמו של יום, ואף ענין היותו יום הדין הגדול והנורא, אלא נאמר בו אך זאת (במדבר כט, א) 'ובחודש השביעי באחד לחודש וגו' יום תרועה יהיה לכם'.

וכבר עמד בזה הרמב"ן ז"ל בפירושו (ויקרא כג, כז), וזה לשונו: 'לא פירש הכתוב טעם המצוה הזאת, למה התרועה, ולמה נצטרך זכרון לפני ה' ביום הזה יותר משאר הימים, ולמה יצוה להיותו מקרא קודש כלל. אבל מפני שהוא בחדשו של יום הכפורים, בראש החודש, נראה שבו יהיה דין לפניו יתברך, כי במ ידיו עמים, בראש השנה ישב לכסא שופט צדק, ואחרי כן

א. ועומק יש בדבר במה שנחשב הדין שדן דין אמת לאמיתו כ'שותף במעשה בראשית' דייקא. וזה, עפ"י מה שאמרו ז"ל במדרש (בר"ה ה) שכאשר בא הקב"ה לברוא את אדם הראשון, אמרה האמת 'אל יברא', שכולו שקרים. נמצא שמדת האמת לא הסכימה על בריאת האדם. אמנם למעלה מן 'האמת' גרידא ישנה דרגת 'אמת לאמיתו', המורה לדין אלוהי ממש, ומדרגה נעלה זו של אמת, היורדת ביותר לעומק מעלת האדם [כפי שיתבאר בהמשך המאמר בעז"ה], הסכימה על יצירתו.

דובר זה הוא יסוד מאמרם ז"ל במשנה (אבות פ"ד מ"ה) **‘אל תהי דן יחידי, שאין דן יחידי אלא אחד’**. בכך הורו לנו חכמינו ז"ל, **שעיקר הדין ושליומונו אינו אלא אצל הדן יחידי**, כי הוא לבדו יכול לעמוד על האמת, ואין ביכולתו של שום נברא לחקות אותו בכך, ולהגיע בעצמו אל האמת לאמיתה בטוהרתה.

דהנה מה שהגדירו חז"ל את דינו של הקב"ה בשם 'דן יחידי', אין הכוונה רק לכך שהוא דן לבדו - בניגוד לשלשה דיינים שבכל בית דין, **אלא עיקר המכון הוא, לדרגה אחרת ורוממה יותר בבירור הדין והמשפט**.

הנברא עומד על האמת רק מתוך סברות וצדדים שונים

שכן בדיני בני אדם יש צורך בשלשה דיינים, האחד נוטה לימין, והשני לשמאל, ומתוך כך מתעוררים צדדים שונים לכאן ולכאן, עד שבא הדיין השלישי ומכריע ביניהם. ונמצא שבדין כזה מתבררת האמת רק מתוך משא ומתן וחשבונות רבים, עד שע"י כל הסברות והצדדים מגיעים לבירור האמת.

הקב"ה רואה את האמת בעצמותה

שונה מכך הרבה הוא מדרגת המשפט של הקב"ה, ה'דן יחידי'. שכן דין זה יוצא לאור מתוך גילוי נקודת האמת בעצמותה ממש, בלי שום צדדים ונטיות שונות. והיינו **שהקב"ה רואה את האמת כמציאות מוחלטת וברורה, עד שאין לפניו שני צדדים כלל, וממילא אין לו צורך בחשבונות וביירוים כדי להכריע את האמת**, כי הוא עומד על האמת מצד שהיא אמת, בבחינת 'תא חזי', ותו לא. והנה התגלות האמת שכזו, בכל כך בהירות, שייכת אך ורק לגבי הקב"ה ה'דן יחידי', ושום בן אדם אינו יכול להידמות אליו בכך.

כ' המשפט לאלקים הוא'

על כל פנים למדנו, שכל עצם הדין והמשפט - הנובעים ממדת האמת, מדתו העליונה של כביכול ית' - הם ענף אלוף, בסוד הכתוב **‘כי המשפט לאלקים הוא’** (דברים א. יז), הנוגעים במקום גבוה ונשא מאוד, הנעלם מכל רעיון.

והנה ביתר שאת אמורים הדברים בנוגע הדין והמשפט שביום הנורא הזה, כאשר כל הדין מיועד להיעשות עפ"י עומקו ושורשו דוקא, במקום גנוז ונסתר ביותר, וכפי האמור לעיל שכל עצם משפטו של ראש השנה נובע ממקור נעלם ונשגב מאוד, בבחינת 'בכסה ליום חגנו'.

סיכום ותמצית

ראש השנה הוא יום פנימי ונעלם מאוד. וגם הדין שבו הוא עמוק ביותר. וכמו כן מתעוררת פנימיות נפש האדם, בחי' **‘ממעמקים’**. דין ומשפט הם מדברים העמוקים **השייכים להש"ת בלבד**, אלקים ניצב בעדת א-ל. 'אין דן יחידי אלא אחד' - הקב"ה רואה את האמת בעצמותה ללא שום דיון וצדדים.

ליצירת האדם שנברא ביום הזה, יום הששי לבריאה. כי **כל עצם יצירתו של האדם השתלשלה ממקום נעלם וגבוה מאוד הנשגב מהשגת כל נברא**.

‘מה אתם מדיינים, כבר נעשה אדם’

וכך אמרו חכמינו ז"ל במדרש (בירי ת. ה), וזה לשונם: 'בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא וכו'. עד שמלאכי השרת מדיינים אלו עם אלו, ומתעסקין אלו עם אלו, בראו הקב"ה. אמר להן **מה אתם מדיינים, כבר נעשה אדם**, עד כאן.

ולא נבוא עתה להאריך בביאור הדיונים הרבים שנעשו על בריאת האדם [וכבר נתבאר בדברינו בארוכה במקום אחר]. אך זאת יש לומר: כי **אילו היינו באים לדון על פי חשבון וסברא שכלית על בריה הלזו האדם', אם כדאי לבראו או לאו, אזי היה מקום רחב לשאת ולתת בדבר**, ולדון בו בהרבה צדדים, יברא או אל יברא, שכן ישנו מקום לקטרג ולומר 'מה אנוש כי תזכרנו' (תהלים ת. ה; סנהדרין לח:). וכי 'עתיד הוא למחטי קמך' (זה"ק כו. וראה עוד שם ח"ג סט:). ומאחר שיבוא לידי חטא, שוב כיצד תגיעה נשמתו לידי תיקונה. ועל דרך זה ישנן עוד טענות רבות מדוע שלא לברוא את האדם, עד שמצד שורת הדין והחשבון היה נראה לכאורה שעדיף שלא יברא.

האדם נברא ממקור עליון שלמעלה מחשבונות ודיונים

ומה שגרם בסופו של דבר להכרעת הקב"ה לברוא את האדם, אכן אין לו הסבר הגיוני המובן על פי שכל הפשוט. **אלא שבריאותו נובעת ממקור נעלה ונשגב, ממקום שלמעלה מן השכל**, שבו אין מקום כלל לדיונים וחשבונות. וזהו שאמר הקב"ה למלאכי השרת 'מה אתם מדיינים, כבר נעשה אדם', כלומר שלפי האמת יצירת האדם היא ענין נעלה שאינו עומד לדיון כלל.

[ואע"פ שמתחילה אכן נמלך עמהם הקב"ה בדבר יצירת האדם, כדברי רש"י בפסוק (בראשית א. כו) 'נעשה אדם', אין הכוונה שהמלכה זו באה להכריע את עצם המשקל אם לבראו אם לאו, רק היתה זאת מצד מדת ענוותנותו של הקב"ה, כפי שפירש רש"י שם. אבל באמת כבר נעשה האדם ממקום שלמעלה מכל אלו הדיונים. ויבואר עוד להלן בעז"ה].

בשורש הנעלם זוכה כל אדם בדין בראש השנה - בסוד 'בכסה ליום חגנו'

וכשם שכל עצם יצירת האדם נמשכה ממקור עליון נעלם ונשגב, שאין שם חשבונות ודיונים כלל, כך הוא ממש לגבי הדין הנעשה עליו בכל שנה ביום בריאתו - בראש השנה, כי ע"י התעוררות מקור עליון זה שממנו נברא, זוכה האדם לצאת זכאי בדין בכל שנה.

כי הרי **תכלית יצירתו של האדם היתה ודאי בכדי שיהיה זכאי ולא חייב, ואשר בכך יוכל להגיע אל שלמות תיקונו ויעודו**. ומצד תכלית נשגבה זו - אותה עלתה לפניו יתברך כבר בראשית היצירה - מן ההכרח הוא שסוף סוף, על כל פנים בזמן האחרית, יצא האדם זכאי בדין.

ועל אף שאין הדבר מובן לגמרי על פי השכל החיצוני, שהרי לכאורה כיצד ניתן להבטיח שכל אדם אכן יזכה בדין, אחר שיש לו בחירה חפשית, ובידו לבחור בטוב ובהיפכו. הנה דבר זה אכן נכלל בכלל הסתירה הידועה שבין הידיעה לבחירה, שהשכל האנושי אינו יכול להשיגה על בוריה, וכפי שכתב הרמב"ם ז"ל (פ"ה מהלכות תשובה ה"ה) שעל דבר זה נאמר (שערי נה. ח) **‘כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי’**, (שערי נה. ח)

והיינו שהיישוב לכך אכן יסודו במקור נעלם שלמעלה מבינת אנוש (ואכהמ"ב). אך מכל מקום זהו דבר ברור, כי לבסוף יצא האדם זכאי בדין. וכן **הוא בכל שנה ושנה, שבשורש הנעלם זוכה כל אדם מישראל בדינו ביום המשפט הקדוש**.

וכפי האמור, גם יציאה זו של האדם זכאי במשפט בראש השנה, נכללת בסוד 'בכסה ליום חגנו'. כי כשם שכל עצם החג הוא מכוסה, טמיר ונעלם, כמו כן הדין הנעשה בו ביום הוא נעלם ביותר, ואין שום נברא שיש לו השגה בעומק המשפט הזה.

השמחה השורה בראש השנה - מכח זכיייתו בו ע"פ עומק הדין

ומכח אותה זכיה נעלמת בדין שביום ראש השנה, **שורה ביום זה שמחה יתירה בדרך אתכסיא**, וכמו שכתב הטור (א"ח סי' תקפ"א) שרוחצין ומסתפרין בערב ראש השנה, על פי המדרש (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג) 'אמר רבי סימון, כתיב (דברים ד. ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו' וגו', רבי חנינא ורבי יהושע אומרים, איזו אומה כאומה זו שידועת אופייה [-מנהגיו ודיניו] של אלקיה. שמנהגו של עולם, אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים וכו', לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים וכו', ואוכלים ושותים ושמים בראש השנה, לפי שידעים שהקב"ה יעשה להם נס'.

והיינו **שכלל ישראל מובטחים שייצאו זכאים בדין**, ומכח בטחון זה הם אוכלים ושותים ושמים בראש השנה. וכל זה מכיון שבשורש הדין אכן בוודאי זוכים המה בדינם.

הקב"ה דן את בני ישראל ע"פ היסוד 'ועמך כולם צדיקים'

ועומק הענין הוא, מכיון שאכן במקור שורשם כל בני ישראל הם צדיקים וזכאים, כפי שנאמר בהם: (ישעיה ס. כא) **‘ועמך כולם צדיקים’** [וכפי שיתבאר ביתר להלן בעז"ה]. והקב"ה שהוא דן יחידי, יודע את סוד העמוק הזה, ולכן הוא דן את בני ישראל מצד שורשם העליון, ובכך הוא מזכה אותם בדין.

בית דין של ישראל נקרא 'בית דין של זכות'

וכפי שנתבאר לעיל, הקב"ה מופיע בעדת הדיינים כדי לסייע בידם להשיג את האמת לאמיתו' שבדין. ולעניינינו הכוונה היא, שגם הדיינים למטה ישתדלו לדון את כלל ישראל על פי שורשם הפנימי, ובכך יוכלו לעורר ולהוציא את זכויותיהם של ישראל.

ובענין זה איתא בזוהר הקדוש (ח"ב ו. רנז) **‘שכל בית דין של ישראל הוא 'בית דין של זכות' (ראה עוד מכות ז.)**. והטעם הוא, מפני שהם דנים את בני ישראל במדה שכולם צדיקים בעצם. לפיכך אפילו במקום שנוטה הדבר לחובה ח"ו, מכל מקום מאחר שהאדם נחשב צדיק בעצמותו, שורת הדין נותנת שידונו אותו לכף זכות, ושישתדלו ביותר לברר ולמצוא לו פתח זכות^[א].

‘יגבה ה' צבא-ות במשפט’ - התרוממות הדין למקור נעלה ונשגב

ולפי מה שנתבאר שבראש השנה ויום הכיפורים נמשך הדין ממקום גבוה ונעלם ביותר, יובן את הנאמר בתפלת ימים אלו את הפסוק (שם ה. טז) **‘יגבה ה' צבא-ות במשפט, והא-ל הקדוש נקדש בצדקה’**. כלומר, הש"ת מגביה את המשפט למעלה עד מקור שורשו, אל בחינת 'אמת לאמיתו', שהיא חותמתו של הקב"ה, אשר רק הוא לבדו עומד עליה, ומכח מדרגה עליונה זו הוא עושה צדקה עם ישראל, להצדיקם ביום דין ולהמשיך עליהם רחמים וחסדים.

נמצא אפוא, שכל בריאת האדם - שהוא עיקרו ותכליתו של כל מעשה בראשית - נעשה עפ"י מדת 'אמת לאמיתו'. ומעתה, כאשר הקב"ה משפיע כח זה אל הדיין שיוכל גם הוא לדון דין 'אמת לאמיתו', נעשה הוא בכך 'שותף להקב"ה במעשה בראשית'.

ב. ומהאי טעמא נתגלה ענין זה - שהקב"ה מופיע בעדת הדיינים - דוקא לאחר שקיים אברהם אבינו את מצות מילה, כפי שנאמר בפרשה (בראשית יח. א) 'וירא אליו ה' באלוני ממרא, והוא יושב פתח האוהל, ופירש': 'ישב' כתיב, ביקש לעמוד, אמר לו הקב"ה, שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך שעתיד אני להתייצב בעדת הדיינים והן יושבין, שנאמר 'אלקים ניצב בעדת א-ל'.

בהקדם מה שביארו בזוהר הקדוש (ח"א צג) שהפסוק 'ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ' קאי על מצות מילה, עיי"ש. והיינו, שבמצוה זו מתגלה יסוד זה - שכל איש ישראל חשוב בעצם כצדיק, יסוד זה מצינו גם במשנה (נדרים לא) 'קונם שאני נהנה לערלים, מותר בערלי ישראל'. והטעם, מפני שכל איש ישראל - גם זה שלא נימול בפועל - נחשב כ'מהול'. הרי שבמצות מילה מתגלה היסוד ש'עמך כולם צדיקים'.

ועל כן דוקא בכאן אחר קיום מצות מילה, רמזה התורה על הופעתו של הקב"ה בעדת הדיינים, כי הוא יתברך הרואה את צדקותם העצמית והפנימית של ישראל, מתייצב לצד הדיינים ומסייע אותם שידונו גם הם את עמו מתוך אותה הסתכלות עמוקה של זכות.

וכל זה נובע מן היסוד של **'להטיבך באחריתך'** (דברים ה, טז), והיינו, שכל תכלית הבריאה אינה אלא להיטיב לאלו שנבראו לשמו יתברך בזמן האחרית, והקב"ה צופה ומביט כיצד ובאיזה אופן תתגלה הטבה זו לישראל. ומאחר שהם צדיקים בעצם, הרי כאשר דנים את ה'צדיק' איזי כל מהות הדין אינה אלא ההשתדלות להביא אותו אל תכלית הטוב שבעבורה נברא.

סיכום ותמצית

יצירת האדם בראש השנה היא משרש נעלם ונשגב מאוד, למעלה מחשבונות ודיונים, ממקום ועמך כולם צדיקים, ושם הוא זוכה בדין בודאי, 'ויגבה ה' צבא-ות במשפט'. בית דין של ישראל הם בית דין של זכות. מכח הסיוע האלוף העליון. 'להטיבך באחריתך'.

שני ימי ראש השנה - פנימיות וחיצוניות הכלולות בנפש האדם

נבוא בעז"ל להעמיק יותר בענין חלק 'צדיק' זה הגנו בקרב כל איש ישראל, להבין אותו על פי שורש הדברים.

'וייצר ה' אלקים את האדם' - 'שתי יצירות'

הנה נאמר בתורה בענין יצירת האדם (בראשית ב, ז) **'וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים'**, ודרשו חז"ל (בר"י ד, הובא ברש"י שם) **'וייצר' - 'שתי יצירות'**, כלומר שהאדם הוא נברא הכולל בתוכו שתי יצירות.

'נעשה אדם' - בריאה חיצונית, כשאר כל הנבראים

וביאר ענין שתי יצירות אלו הוא, דהנה אנו מוצאים בפסוקים לגבי יצירת האדם שתי בחינות: מתחילה כתוב (שם א, טו) **'ויאמר אלקים נעשה אדם'**, לשון 'ויאמר' הנאמר כאן הוא כעין זה שנאמר בשאר נבראי מעשה בראשית, שנבראו כולם בכח עשרה 'מאמרות', וכמו שנאמר בכולם 'ויאמר אלקים'. ומצד בחינה זו דומה יצירת האדם לשאר כל היצורים.

'ויפח באפיו נשמת חיים' - חלק אלוך ממעל ממש

אמנם כל זה אינו אלא חלק אחד שבאדם - הבחינה התחתונה שבו. אך בנוסף לכך ניתוספה באדם מעלה יתרה ויצירה עליונה יותר, שעליה נאמר בהמשך 'וייצר ה' אלקים את האדם וגו' **ויפח באפיו נשמת חיים'**, לשון 'נפחיה' מורה על דרגה מיוחדת ושונה לחלוטין, שאין דומה לה בכל מעשה בראשית.

שכן בניגוד ללשון 'דיבור ואמירה' הנאמר בכל היצור, המורה על כח חיצוני בלבד של הבורא יתברך, פעולת ה'נפחיה' עניינה: הוצאת כח מתוך הפנימיות והעצמיות ממש, **כי כל הנופח - מתוכיותו ומפנימיותו נופח** (ליקוטי אמרים פרק ב', בשם זוהר). מעתה, הפסוק 'ויפח באפיו נשמת חיים' מרמז שנשמת האדם היא חלק אלוך ממעל ממש שניתנה בו מתוך פנימיותו יתברך, ובזה עלתה מעלתו על כל שאר הנבראים.

וכן ביאר בזה הרמב"ן ז"ל שם בפירושו, וזה לשונו: 'רמזו לנו הכתוב הזה מעלת הנפש יסודה וסודה. כי הזכיר בה שם מלא, ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים, להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה, גם לא בהשתלשלות מן השכלים הנבדלים, אבל היא רוח השם הנדול מפי דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו, עכ"ל'.

'שתי יצירות': 'נעשה אדם', ו'יפח באפיו נשמת חיים'

יצא מזה, שנכללו בנפש האדם שתי בחינות של 'יצירה': יצירה אחת - היא חלק ה'נעשה אדם' שבו, אשר נוצר בכח 'ויאמר אלקים', כדוגמת שאר המאמרות של מעשה בראשית. ומצד חלק זה דומה האדם לכל היצורים שנבראו בששת

הימים. בנוסף לזה נכללת בו יצירה שניה ויתרה - חלק ה'נשמת חיים' שבו, שלא נברא בכח מאמר ודיבור, כי אם ע"י 'ויפח באפיו נשמת חיים', מתוכיותו ומפנימיותו כביכול, והוא חלק האלוך ממעל שנחנן בו האדם, שעולה בזה על שאר כל הברואים.

'נעשה אדם' - יום הששי, 'ויפח באפיו' - שבת קודש

ושתי יצירות אלו שהשתתפו בבריאת האדם, מתייחסות לשני ימים של מעשה בראשית, יום הששי ויום השביעי. היצירה של מאמר **'נעשה אדם'**, הדומה אל הנבראים שנבראו במאמרות במשך ששת ימים, שייכת ליום **הששי**, שבו נאמר מאמר זה, והיא בגדר מלאכה של ששת ימי המעשה. מאידך, היצירה של **'ויפח באפיו נשמת חיים'**, שאיננה ככל מעשה בראשית שנברא במאמרות, אינה בגדר 'מלאכה' כלל, אלא היא בבחינת 'שביטה' ומנוחה. על כן היא מתייחסת במהותה ליום **השביעי** - שבו שבת א-ל מכל מלאכתו של עשרה מאמרות.

נמצא, שביצירת האדם משולבים יחד כוחו של יום הששי וכוחה של שבת קודש. ואף על פי שגם נפיחת הנשמה התרחשה בפועל ביום הששי, מכל מקום מצד מהותה היא יצירה של יום השביעי, אלא שמצד התכללותן של שתי היצירות והתאחדותן בנפש האדם, נתהו שתיקן ביום אחד.

שני ימי ראש השנה הם כנגד פנימיות וחיצונית שבאדם, והם בבחי' 'ויפח באפיו' ו'יפח באפיו'

וכנגד שתי בחינות יצירות הללו - יום הששי ויום השביעי, שהם חלקי החיצוניות והפנימיות שבאדם - **נקבעו שני הימים של ראש השנה, שכנגד יום הששי ויום השביעי של ימי בראשית**. וכן כתב האריז"ל (שעה"כ ראש השנה דרוש ב') ששני ימי ראש השנה הם בסדר חיצוניות ופנימיות, עיי"ש. ולפי דברינו הכוונה היא לבחינות הפנימיות והחיצוניות הנכללות באדם עצמו שנברא ביום זה⁽¹⁾. וכשם ששתי יצירות הללו מתכללות ומתאחדות בתוך נפש האדם ליצירה אחת, כך **ממש נחשבים שני ימי ראש השנה כקדושה אחת וכ'יומא אריכתא'** (ראה ביצה ד: וברש"י ד"ה אסורה).

יום א' - בחינת 'כתר', יום ב' - בחינת 'חכמה'

ויציבא מילתא גם במה שמבואר בדברי האריז"ל (שם, דרוש ג') שבים הראשון של ראש השנה מתקיימת הנסירה במדת **כתר**, ואילו ביום השני היא מתקיימת בספירת **חכמה**.

'כתר' - הנהגה שלמעלה מהשתלשלות, 'חכמה' - סדר השתלשלות

כי הרי נתבאר בדברינו פעמים רבות, שמדת הכתר היא השורש להנהגה שלמעלה מסדר השתלשלות. מאידך, ספירת החכמה היא הראשית של סדר השתלשלות והנהגה הקבועה, כסעם הכתוב (תהלים קד, כד) 'כולם בחכמה עשית'.

וכן הדבר ממש בנפש האדם, חלק החיצוני של האדם, בחי' **'נעשה אדם'** הוא חלק מסדר השתלשלות של העשרה מאמרות, ושייך לספירת **החכמה**, כנגד יום השני של ראש השנה, בחי' **חיצוניות**. ואילו בחי' **'ויפח באפיו נשמת חיים'** נשגב וגבוה מכל השתלשלות הספירות, אלא נמשך ממהותו ועצמותו ב"ה כביכול, וזהו כמדת הכתר שלמעלה מהנהגת השתלשלות. כנגד יום הראשון של ראש השנה, בחי' **פנימיות**.

הדיון למעלה על יצירת האדם לא היתה אלא על חלקו החיצוני - בחי' 'נעשה אדם'

ומעתה על פי הדברים האלה נמשיך ונאמר, **כי כל מה שנמלך הקב"ה כביכול עם מלאכי השרת על עסק בריאת האדם**, (כמאמר ז"ל שהובא לעיל), **לא היה זה אלא כלפי חלק ה'נעשה אדם' שבו**, [אשר בו אכן נרמזה המלכה זו, כדרשתם ז"ל מלשון 'נעשה' בלשון רבים]. כי דוקא חלק זה שמקורו בספירת החכמה - שיש מקום לבארה לשכל הטבעי והחיצוני - ניתן היה לדיון על פי השכל אם אכן נכון וראוי לבראותו או לא. והדיון בו דומה במהותו לדיון הנעשה בבית דין של שלשה, שיש מקום לנטות בו לצד ימין או לצד שמאל, ורק לאחר מכן להכריע ביניהם. ועל דרך זו ממש היה גם הדיון אצל המלאכים על יצירת האדם, הללו אמרו יברא והללו אמרו אל יברא, כעין הדיינים הדנים ושוקלים בין הצדדים השונים.

אולם כל דיונים הללו לא שייכים אלא כלפי חלקו החיצוני של האדם, שבו הוא דומה לשאר היצורים. אמנם **כשאנו באים לדון בנוגע חלקו הפנימי, בחי' 'נשמת חיים', בחינה זו אינה ניתנת לדיון כלל**, שכן שורשה במדת הכתר שלמעלה מעלה מן החכמה, וממילא אין שום מקום למלאכים לדון בו ולצדד בזה אם יברא אם לאו, שהרי אין ביכולתם להשיג כלל חלק עמוק זה שבנפש, שהוא למעלה מהשגה, והוא בחי' אלקות ממש כביכול. רק ה'ין יחידה, המביט על נקודת האמת בעצמותה, הוא המבין ומשיג את חלק נעלה זה שבאדם, הנמשך ממקום שלמעלה מהשגה והשתלשלות.

'נשמת חיים' אין לה בחירה לעבור על רצון ה'

ובאופן פשוט מתבאר הדבר, כי אם אמנם מצד חלק החיצוני שבאדם יש לו בחירה בפניית, וכידו גם לא לשמוע בקול ה' אלוף, ומצד זה אכן עלול הוא לחטוא, ועל כן שפיר שייך לדון ולקטרג על כל עצם יצירתו ש'עתידי הוא למחטי קמך'. **הרי שמצד ה'נשמת חיים' אשר באפיו, שהיא חלק אלוך ממעל ממש, בודאי אין שום מציאות ויכולת להמרות את פי בורא**, שהרי חלק זה הוא בחי' אלקות, והוא נמצא תמיד באמנה איתו יתברך, בלי שום מקום אפשרות להיפרד ממנו כלל. ומעתה, על חלק זה לא חלים שום קטרוגים ומשגינים מצד המלאכים העליונים, ואין שום עיכוב לברוא את האדם.

'כבר נעשה אדם' - מצד ה'נשמת חיים' שנברא בכח נפחיה

על כן, כאשר התייבשו מלאכי השרת לדון אלו עם אלו בדבר יצירת האדם, אם יברא או לא, וזה כלפי חלק החיצוני שלו, בחי' **'נעשה אדם'**, - כבר בראו הקב"ה, ואמר להם: 'מה אתם מדיינים, כבר נעשה אדם', כלומר, **האדם כבר נברא מצד חלק ה'נשמת חיים' שבו, שכלפי אין שום מקום לדיון וספק**. והקב"ה אדון כל הנשמות, שהוא לבדו מכיר ומשיג את חלק זה שבנפש, בראו בעצמו על ידי נפיתת פיו כביכול, שכן מצד חלק פנימי זה בודאי יצליח האדם לבסוף, ובודאי יגיע אל תכליתו ושלימותו הנרצה שבעבורה נברא.

סיכום ותמצית

'וייצר' - שתי יצירות: 'נעשה אדם' ו'נשמת חיים', חיצוניות ופנימיות, כתר וחכמה, יום הששי ושבת קודש. כנגד שני ימי ראש השנה המתאחדים ל'יומא אריכתא'. הדיון בין המלאכים אינו אלא על חלק החיצוני - שניתן להבין ולהשיג, ולא על חלק אלוך ממעל - שרק ה'ין יחידה עומד עליו. 'כבר נעשה אדם' - מצד ה'נשמת חיים' שנברא בכח נפחיה.

ד

'ויפח באפיו נשמת חיים' - מדרגת 'חילא יתיר'

והנה שני חלקים הללו שבנפש האדם - 'נעשה אדם' ו'נשמת חיים' - מקבילים כנגד שתי בחינות יסודיות הנזכרות במעשה בראשית, ואלו הן: **'טוב' ו'חיים'**.

'נעשה אדם' הוא בבחינת 'טוב' - כמדרגת מעשה בראשית

כי הרי נתבאר שמאמר 'נעשה אדם' של יום הששי דומה לשאר המאמרות שבהם נברא העולם בששת ימי המעשה. ומצינו בכל ימי הבריאה שבכולם נאמר (בראשית א, ד) **'וירא אלקים כי טוב'**. והענין בזה, שכולם נבראו בכח המידות העליונות של הבורא עולם ב"ה, הנכללות בגדר 'טוב' (ואכמ"ל). נמצא אפוא, שמדרגת מעשה בראשית שייכת למדת **'טוב'**. וממילא גם חלק ה'נעשה אדם' - שבו דומה האדם לשאר כל היצורים - הוא בבחינת 'טוב'.

'ויפח באפיו' - בחינת 'חיים'

אולם חלק הנשמה שניתוסף באדם, שהיא חיות נעלה הנמשכת מעצמיותו יתברך, שהוא למעלה מן המידות

ג. ואין כאן המקום ליישב מה שלכאורה נראה קצת סתירה לדברינו אלה, שהרי לפי מה שאמרנו עולה שיום הששי הוא בחי' חיצוניות, בחי' נעשה אדם, ויום השביעי הוא פנימיות, 'ויפח באפיו', וזה לכאורה היפך ממה ארוך בענין התכללות פנימיות וחיצוניות, ואכ"מ.

והספירות הטובות, אינו מוגדר כ'טוב' גרידא, שהרי הוא ית' מרומם וגבוה הרבה מגדר ה'טוב', אלא הוא מכונה בשם 'חיים', שכן הוא חיות עצמית הנמשכת ממקור החיים, מחי החיים ב"ה.

ל'טוב לנו כל הימים' - ימות החול, לחיותנו כהיום הזה' - שבת קודש

ומאחר שנתבאר ששני חלקי האדם הם יצירות של ימות החול ויום השבת, נמצא שה'טוב' שייך לבחינת ימות החול, ואילו ה'חיים' הם חלקו של יום השבועי. ועל שתי מדרגות אלו אמר הכתוב (דברים ו, כד) 'ויצונו ה' אלקינו לעשות את כל החוקים וגו' לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה'. דייק הכתוב ורמז כאן את שתי המדרגות: 'לטוב לנו כל הימים' בלשון רבים - כנגד ששת ימי המעשה; 'לחיותנו כהיום הזה' בלשון יחיד - כנגד יום שבת קודש, דמתאחדת ברזא דאחד.

חיבור שתי המדרגות ע"י 'טוב מאוד' הנאמר ביום הששי

[וביום הששי, כאשר נגמרה מלאכת הבריאה, ובתוכה גם בריאת האדם מצד מאמר 'נעשה אדם', אמר הכתוב (בראשית שם, לא) 'וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד'. והענין, כי מאחר שהושלמו כל חלקי ה'טוב' שבמעשה בראשית במשך ששת הימים, מעתה צריכה להתגלות מדרגת ה'חיים', השייכת לקדושת יום השבועי. ולא עוד אלא שהיא צריכה גם להתחבר ולהתאחד עם ה'טוב' הפשוט של הבריאה.

והנה חיבור עליון זה נעשה ע"י בחינת 'טוב מאוד'. שכן 'טוב מאוד' מורה על תכלית מדרגת הטוב, והוא השלב הקרוב ביותר אל ה'חיים', המעלה את הטוב ומחבר את שתי המדרגות לאחדים. ודבר זה נאמר בגמר יום הששי, ממש בנקודה המחברת את היום הששי עם יום השבת, כדי לכלול יחד את יום הששי - שבדרגת 'טוב', עם יום השבת - שבבחינת 'חיים'. והרי זה כענין 'ומא אריכתא' של שני ימי ראש השנה, שהם התחברות והתכללות בחינות 'טוב' ו'חיים' כאחת].

'טוב' - סדר הרגיל, השייך בו בחירה. 'חיים' - חילא יתיר, למעלה מן הבחירה

ויובנו הדברים ביותר, עפ"י מה שנתבאר בגליון הקודם בענין מדרגות 'טוב' ו'חיים'. בחינת 'טוב' מורה על סדר הרגיל והמהלך הפשוט, ואילו 'חיים' היינו ההתגברות בחילא יתיר, יתר מן השיעור והמדה.

עוד נתבאר שם, שבמדרגת טוב ישנו עדיין מקום לבחירת האדם, שהרי סוף סוף שייך לבחור ברע לעומת הטוב ח"ו. אמנם בנוגע ל'חיים' אין שום מקום בחירה, שהרי אין אדם הבחור מרצונו במות. וכאשר מתעוררת דרגה זו אצל האדם, נישלה ממנו האפשרות לגמרי לבחור בהיפך מכן.

י"פח באפיו נשמת חיים' - בבחינת 'חילא יתיר'

וכך הוא הדבר ממש בעניינו, בחינת 'טוב' היא המדרגה הכללית של כל הבריאה, שבה ברא הקב"ה את כל היקום כולו דרך עשרה מאמרות ובסדר השתלשלות. אמנם לאחר מכן התגבר הבורא כביכול בבחי' חילא יתיר, והוסיף לברוא יצור נעלה שלא עפ"י סדר השתלשלות ושלא בדרך 'מאמר', אלא באופן של 'י"פח באפיו נשמת חיים'.

ומצד בריה נעלה זו של 'חיים' אין עוד מקום כלל לבחור בהפכה. והיינו לומר, כי כאשר זוכה האדם להרגיש את נקודת החיים שבקרב, את החלק אלוך ממעל' שבו, שוב אין לו בחירה כלל לעזוב אותה, ולהידיבק בהיפך ממנה.

וכשם שכביכול ב"ה התגבר בחילא סגיא ובאופן למעלה מסדר השתלשלות כדי לברוא 'נשמת חיים' זו, כך מוטל גם על האדם להתחזק בעבודת הש"ת באופן של 'חילא יתיר'. והיינו שעלינו לעבוד את הבורא לא רק בכח חלק הטוב אשר בקרבנו, בחי' 'נעשה אדם', אלא להשתדל לעורר את הנשמת חיים' שנטע בנו הש"ת, את נקודת חיים עמוקה הגנוזה בתוכנו, הדבוקה ביצורה ובוראה בדבק תמיד. וכאשר נקודה פנימית זו מתעוררת ומתגלית באדם, שוב אינו יכול לפרוש ולהיפרד כלל מהש"ת, כי שם לבבנו שואף וזורח.

סיכום ותמצית

שני החלקים שבאדם הם בחינות 'טוב' ו'חיים'. 'לטוב לנו כל הימים' - ימות החול, 'לחיותנו כהיום הזה' - שבת קודש, ומתאחדים ע"י 'טוב מאוד' של יום הששי. 'טוב' - סדר הרגיל, 'חיים' - יתר מן המדה. יצירת הנשמת חיים' בכח חילא יתיר, ובבחינה זו אין בחירה להיפך.

ה

תיקון חטא עץ הדעת בראש השנה - הבחירה ב'חיים' לעומת ה'טוב'

עץ החיים' ועץ הדעת' - כנגד חלקי הטוב והחיים שבאדם

והנה כנגד שני חלקים הללו שבנפש האדם, עמדו בגן עדן שני אילנות; 'עץ החיים' ועץ הדעת טוב ורע', שהם השורש ומקור לכל עצי הגן, ומהם היה האדם מקבל מזונו כדי להזין את כל גופו.

עץ הדעת' - שבשורשו העליון הוא רק 'טוב' - מזין את חלק ה'טוב' שבאדם, שהוא החלק שנברא במאמר 'נעשה אדם'. ועץ החיים' זן ומפרנס את הנשמת חיים' שבו, והיינו שע"י אכילה ממנו היה האדם קונה קשר ודביקות אמיתית בהקב"ה, שהוא חי החיים⁽¹⁾.

נקודת הבחירה של האדם - אם הוא יצירה של 'נעשה אדם' או של 'נשמת חיים'

וע"פ יסוד זה יאירו עינינו להבין את עומק פגמו של אדם הראשון באכילתו מן העץ הדעת. כי על פי מה שנתבאר שנפש האדם כלולה משני חלקים; חיצוניות ופנימיות, 'טוב' ו'חיים', נאמר כי עיקר נקודת הבחירה של כל אדם עלי אדמות היא - לקבוע מהי הגדרת עצם יצירתו, האם הוא מחשיב את עצמו כיצירה של 'נעשה אדם' בלבד - בדומה לשאר הנבראים, או שהוא מכיר בכך שהוא יצירה נעלה מזה, בבחינת 'י"פח באפיו נשמת חיים', אשר בהתעוררותה שוב אין בידו לבחור ברע ובמות.

על האדם להכיר שאמיתות מהותו היא 'צדיק'

ביתר עומק, ביד האדם להסתכל על עצמו כאילו כל מהותו ועצמותו תלויות ועומדות רק בכח בחירתו הגלויה, וממילא גם כל תכליתו ותיקונו אינם מובטחים, אלא בידו להרשיע ולהיאבד עדי עד חלילה. ומאידך גיסא, בידו להכיר שאמיתות מהותו היא 'צדיק', בהיותו חלק אלוך ממעל ממש הדבוק בקונו בהכרח, וכל עבודתו אינה אלא להתאים עצמו וכל מעשיו וענייניו למה שהוא באמת בעצם שורשו. אבל סוף כל סוף מן ההכרח שתתגלה ותצא לפועל אמיתות מהותו ועצמותו.

פגם אכילת עץ הדעת - הגברת חלק ה'טוב' על ה'נשמת חיים'

ומעתה נבין שזה היה עומק הנסיון והחטא של אדם הראשון באכילת עץ הדעת. כי במה שהקדים לאכול ממנו קודם שאכל מעץ החיים, - על אף שבוודאי לא היתה כוונתו לחלק ה'רע' שבעץ ההוא, רק לחלק ה'טוב' שבו, מכל מקום - במעשה זה הגביר את חלק ה'טוב' שבו על חלק הנשמת חיים' שלו, הניזון מן העץ החיים. ובכך קבע את עצמו לדעתו להיות רק בריה של 'נעשה אדם' בלבד, כדוגמת שאר היצורים, והעלים את מעלתו המיוחדת והנפלאה להיותו מציאות של 'חיים' וחלק בלתי נפרד מן הש"ת כביכול.

המיתא שנקנסה על אדם הראשון - כדוגמת שאר הברואים שאינם נצחיים

ומטעם זה נקנסה עליו מיתה באותה שעה, כפי שאמר לו הקב"ה (שם ג, ט) 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב', ועומק הביאור בזה הוא, כי אילו היית בוחר לדבוק בעץ החיים, בעוררך את חלק ה'נשמת חיים' שבקרבך הנמשכת משמי מעל, אזי היית

קונה לעצמך חיות נצחית, כדרך שהקב"ה הוא חי עולמים, וממילא היה מתקיים כך 'ואכל וחי לעולם' (פסוק כב). אמנם מכיון שבוחרת לאכול מן העץ הדעת, ובכך השווית את עצמך לשאר הברואים שנוצרו מן האדמה, הנה כשם שאין בהם נצחיות, אלא כולם כבגד יבלו וכלבשו יחלופו, כך גם גוף האדם העפר מן האדמה, נישלה ממנו החיות הנצחית, ויוכרח לעבור את כור ההיתוך של המיתה, עד שיקום שוב לעת התחייה לחי נצח.

העסק בראש השנה לתקן את חטא אדם הראשון בשיום הזה

והנה בכל ראש השנה, יום בריאת האדם, שבו ביום נברא ובו ביום חטא (אדר"נ פמ"ב), כל עבודתנו ביום קדוש זה היא לתקן את חטא אדם הראשון, ולהעמיד שוב את מעלת האדם על תילה ומדרגתה הנכונה.

הבקשה על 'חיים' - התחדשות יצירת האדם באופן שיתגבר בו חלק ה'נשמת חיים'

ועל כן כל בקשותינו בימים אלו סובבות את ענין ה'חיים', 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבתנו בספר החיים' וכו', וכהנה רבות. ועיקר הכוונה בבקשות אלו הוא, לעורר את יצירת האדם מחדש באופן שיתגבר בו חלק ה'נשמת חיים', והוא זה שימשול בו - לעומת בחי' ה'נעשה אדם', ובכך נתקן את פגם האדם שדבק במדת הטוב החיצוני בלבד.

כמו כן עבודתנו מלמטה היא, להשתדל ולהתגבר בחילא יתיר, ולעורר בקרבנו את הרצון וההשתוקקות להידיבק בנקודת 'חיים' זו, בבחינת 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' (דברים ז, ד), באופן שנהגיש כי זו לבדה היא עיקר המהות והעצם שלנו, עד שלע תהיה לנו בחירה כלל לעזוב אותה ולהינתק ממקור חיינו ח"ו.

הנפיהח בקול השופר מעוררת 'י"פח באפיו נשמת חיים'

וגם קול השופר שאנו תוקעים ביום הנורא הזה, מרמז על ענין נעלה ונשגב זה. ויבואר הדבר עפ"י מה שנתבאר בדברינו במקום אחר בארוכה, שהתקיעה והנפיהח בשופר בראש השנה מעוררת את התחדשות יצירת האדם בבחי' 'י"פח באפיו נשמת חיים' ביום הזה. ולפי דברינו כאן היינו לומר, כי קול השופר מעורר תתחדש יצירת האדם באופן שיתגלה בו ה'נשמת חיים' דייקא, והיינו שיבוא האדם לידי הכרה שלימה שזהו עצם מהותו, ושעל ידי כך יהיה תמיד דבוק בבוראו ובעבודתו.

ע"י התעוררות חלק הפנימי שבנפש מתבטלים כל המשטינים

ובהתעוררות נקודת חיים זו, מתבטלים ונכנעים כל המשטינים והמקטריגים העומדים עליו. שכן כפי שנתבאר לעיל, כל האפשרות לקטרג על האדם אינה אלא כלפי חלקו החיצוני, בחי' 'נעשה אדם' גרידא, שבו אכן יש מקום לדון בשכל האנושי אם יצליח בשליחותו ואם טוב לו שנברא. אולם חלקו הפנימי, בחי' 'נשמת חיים' שבתוכו, אינו עומד לדיון כלל, כי מצד חלק זה בלתי אפשרי שלא יגיע האדם לתיקונו ותכליתו, ומצידי נחשב כל אדם מישראל בהכרח כצדיק העושה רצון קונו.

והקב"ה הדין יחיד לל באי עולם, מלך החפץ בחיים, הוא לבדו היודע ומכיר את שורש העומק הזה של האדם, וממילא הוא דן אותו על פי נקודה עמוקה ונעלמת זו, ובכך הוא כותב וחותם אותו בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים, וזוכר יצוריו לחיים ברחמים, למענך אלקים חיים, אמן.

סיכום ותמצית

עץ החיים' ועץ הדעת' מזינים את חלקי הטוב והחיים של האדם. פגם אדם הראשון באכילתו מן העץ הדעת - שהגביר את חלק הטוב שבו על הנשמת חיים'. עיקר נקודת הבחירה של האדם הוא: אם הוא יצירה של 'נעשה אדם' או של 'נשמת חיים'. על האדם להכיר שאמיתות מהותו היא 'צדיק'. תיקון לטא הראשון בראש השנה ע"י בקשת ה'חיים' דייקא. הנפיהח בקול שופר מעוררת התחדשות יצירת האדם ב'הגברת הנשמת חיים'. וע"ז מתבטלים כל המשטינים שעל ה'נעשה אדם'.

ד. ויציבא מילתא במה שנודע שגם התורה הקדושה כלולה משני חלקים; הנגלה והנסתר, חיצוניות ופנימיות. ומבואר בתיקוני זוהר (פ) שנגלות התורה - בחי' חיצוניות - נמשכת מעץ הדעת, ופנימיות התורה שורשה בעץ החיים. ואשר על זה קאי הפסוק הנזכר לעיל 'ויצונו ה' אלקינו לעשות את כל החוקים וגו' לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה'.

סימנים בליל ראש השנה

סימני זכירת כנסת ישראל אצל הקב"ה

אמר אבי השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל למיתו בריש שתא קרא ורוביא כרת' וסילקא ותמרי (חוריות יב: סריות 1).

יש לבאר מה הוא ענין הסימנים, מה יש בזה יותר מתפלה רגילה. וכן יש להבין מה מיוחד ענין עשיית הסימנים לראש השנה דוקא, הרי 'סימנא מילתא היא' הוא דבר נכון תמיד.

ונקדים את המבואר בספרי הרה"ק בעל התניא ז"ע באריכות, אשר ענין יום הזכרון של ראש השנה הוא, מפני שבכאשר השנה הקב"ה זוכר את מדת המלכות שהיא חיות כל הבריאה, ע"י דבדב"ק, ומה שמדת המלכות צריכה זכירה מיוחדת, יש לבאר זאת על פי דברי הגמ' שהאשה נקראת אבידה כלפי בעלה (קידושין ב:), והרי אבידה היא דבר שנשכח ונאבד מבעליו. ולכן גם מדת המלכות היא כנסת ישראל הנחשבת כבחי של אשה כלפי בעלה הקב"ה, הרי היא במצב של אבידה ושכחה. וצריך בעל האבידה לחזור אחר אבידתו ולזכרה, וזה נעשה בכל שנה כאשר הקב"ה "זוכר מעשי עולם" בראש השנה.

ובזה נבין את טעם עשיית הסימנים בליל ראש השנה, כאשר אנו מבקשים להיזכר לחסד ולרחמים. כי דין השבת אבידה הוא, שאם יש לבעלים 'סימן' בדבר האבוד, הרי זה גורם שלא יתיאש מן החפץ, ועל ידי זה הרי הוא עדיין מקושר אליו, ולכן חייבין להתזירה אליו (ב"מ כו:), כי עיקר תיקון האבידה הוא כאשר זוכרים ממנה, היפך האבידה שהיא בחי שכחה, וזה נהיה על ידי הסימנים. ובפנימיות הדברים היינו, אשר הסימן הוא 'ורוש' הנשאר בחפץ מאז היותו שייך לבעליו. ורושם זה נשאר גם בשעת האבידה מחמת הזכרון שיש לבעליו ממנו, ועל ידי זה תחזור האבידה לבעלה אשר לא התיאש ושכח ממנה. וזה הוא ענין מה שחיוב השבת האבידה נקרא 'חייב להכריז' (שם כא:), ואכן היו מכריזים על האבידה כדי להשיבה (שם כז:). כי 'כרוז' הוא אותיות 'זכור', לפי שהיו מכריזים על האבידה כדי לראות אם הבעלים עדיין זוכרים אותה. וזה הוא ענין הסימנים שאנו עושים בראש השנה, על אודות מדת המלכות הנבנית ונזכרת מחדש ביום זה. ומרמזים אנו בסימנים אלו, כי לעולם לא התיאש הקב"ה מכנסת ישראל, ועדיין הוא מקושר עמה וזכור אותה בכל מצב.

ונהג קיימא לן 'יאוש' שלא מדעת לא הוי 'יאוש' (שם כב:), ולענייננו יש לפרש, כי בליל ראש השנה יש ענין של 'תרדימה' לבחי ז"א, בבחי' הכתוב 'ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם' (בראשית ב: כא), אשר באותה שעה לקח ממנו את הצלע לבנות ממנה את חוה אשתו, והוא בחי' אבידת אחת מצלעותיו אשר לכן נקראת האשה אבידה (רש"י קידושין ב: ד"ה אבידה). ושינה זאת בחי' העדר ה'דעת', ולכן הוא בבחי' של 'יאוש' שלא מדעת, כי נהיה מצב של תרדמה הגורמת לאבידה ואין דעת שתעורר ממנה. ועל כך אומר אביי כי 'יאוש' שלא מדעת לא הוי 'יאוש', כי באמת גם בשעת התרדמה ישנם 'סימנים', אשר בהם זוכר אדם את מדת מלכותו, ואפילו כאשר נראה מצב של אבידה, אין כאן יאוש ושכחה מפני הסימנים. ובהו הולך אביי לשיטתו, והוא בעל המימרים שצריכים לעשות הסימנים בראש השנה, כי על ידי זה מראים שגם בבחי' של 'יאוש' שלא מדעת, בכל זאת אין כאן יאוש ושכחה.

ויש לרמז על כך בלשון חז"ל (ב"מ שם) 'הלכתא כוותיה דאביי ביעיל קגים', כי 'יעל' רומז על תקיעת שופר שצריכה להיות לפי תנא קמא בקרן של יעל (ר"ה כו:), ו'קגים' הוא מנין השמונה עשר 'אל' אלקים הוי"ה שהם נקראים בית הדין של מעלה הדנים ביום הדין (עי' ברית כהונת עולם מאמר אילו של יצחק פמיט) [במקומא רמזנו בפסוק 'יום תרועה יהיה לכם' (במדבר כט: א), כי 'יום תרועה יהיה לכם' עם 'קמ"ג' הוא בגי' אָלָהּ, כנגד תת"ק הטרימטיק ומהה הקולות של השופר]. והיינו אשר מפני כח השופר המעורר את זכרוננו לטובה, לכן פוסקים כמו אביי אשר 'יאוש' שלא מדעת לא הוי יאוש.

יום הדין

ב

הקב"ה הוא עד הנעשה דיין

כי אתה הוא דיין ומוכח ויודע ועד (פיטס ונתנה תוקף).

בדיני נפשות אמר רבי עקיבא 'אין עד נעשה דיין', ומבואר בגמ' (ר"ה כו:), כי זה הוא בדיני נפשות דוקא שאמר הכתוב 'ושפטו העדה וגו' והצילו העדה" (במדבר לה: כד-כה), שצריכים הם לדון לכף זכות, ומי שראה בעצמו את המעשה קשה לו ללמוד זכות.

ובזה נבין את ההדגשה המיוחדת כלפי הקב"ה שהוא 'דיין' אף על פי שהוא 'יודע ועד', כי הקב"ה מלמד זכות על עם קרובו אפילו אחר שהוא בעצמו רואה את כל המעשים והרי הוא 'יודע ועד' עליהם. לפי שאין לימוד הזכות של הקב"ה מחמת חסרון בידיעת פרטי המעשה המדויקים ח"ו, אלא אך ורק מחמת רצונו להיטיב לבני ישראל ולהנחותם לתחיה.

זכרנו לחיים

א

מסירות נפש אמיתית היא בחירה בחיים

למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם (ר"ה טז).

אמרו חז"ל על הפסוק 'ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם' (בראשית כב: א), דהיינו אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק בזה שהוא נימול בן י"ג שנה ולא מיוחד, ואז ענה ואמר לו יצחק 'באבר אחד אתה מיראני, אילו אמר לי הקב"ה זבח עצמך לפני, לא הייתי מעבך' (סמדרין פט:). ובפשטות כך הוא האמת, אשר ברית מילה לבדה אין בה מסירות נפש כל כך, ואילו להניח את עצמו להילקח לשחיטה וממש להמית את עצמו, הרי זה מסירות נפש.

אבל בעומק הדברים מבואר, כי אמיתת ענין מסירות נפש בפנימיות איננה להמית את עצמו, אלא אדרבה לזכות לחיים אמיתיים. כי ענין מסירות הנפש הוא, שהאדם מוותר על החיים הגשמיים המדומים, והוא בוחר בחיים נעלים ומרומים [וזהו ענין חיוב מסירות נפש בעבירות החמורות, שבזה מראה האדם שאין הוא מסכים לחיות בחיים נמוכים ושפלים שבהם נכשלים בעבירות כאלו, אלא הוא בוחר להתעלות לחיים רוחניים נעלים]. אבל בעצם שייך להיות מסירות נפש כזאת של בחירה בחיים אמיתיים גם בעוד האדם בחי חיותו בעולם הזה, כאשר הוא בוחר לחיות באופן נעלה ומרומם בדביקות בהקב"ה. וזהו ענין ברית המילה באופן נכון, שהוא בחירה בחיים נעלים של ברית קודש עם הקב"ה.

ושוש הדברים הוא, כי מתחלת בריאת האדם כגן עדן מקדם, טרם נגזרה גזירת המיתת, היו חיי האדם בעולם הזה צריכים להגיע לתכליתם בעת השלמת עבודתו בזה העולם, אשר אז היה עולה ומתעלה יחד עם גופו אל עולם נעלה יותר. כמו שהתקיים אצל אליהו הנביא, אשר בגמר עבודתו בזה העולם נתעלה ברכב וסוסי אש לשמי מרומים בעודו בחייו. וזו היא צורתה האמיתית של עבודת מסירות נפש, לבחור לוותר על החיים הבהריים במדרגתם הנמוכה של זה העולם, ולהתעלות לחיים מרומים יותר של דביקות במדרגה פנימית ונעלית. ומפני שאין העולם במצב נעלה זה של אדם הראשון קודם החטא, נגזרה גזירת מיתה הגורמת לפירוד בין הנשמה והגוף, ושוב אי אפשר להתעלות בחיים לעולם נעלה יותר. ולכן יש את עבודת הקרבנות, שבהם מקריב האדם בהמה על גבי המזבח, ומתבונן כי מה שעושים עמה היו צריכים לעשות בו, וזהו ענין של מסירות נפש להריגה האמתית. אבל אמיתת הענין של מסירות נפש, הוא בחירה בחיים אמיתיים כמבואר.

וזה נתגלה בעת עקידת יצחק, אשר בפשטות היה נראה כמו ציווי לשחטו, שהרי אמר הקב"ה 'והעליתו שם לעולה'. אבל לאמתו של דבר זכה אז לחיים, כמו שכתב האריה"ק (שעה"פ וירא) כי עד אז היתה לו נשמה של נוקבא שאין לה חיות, ורק בשעת העקידה זכה לחיים כאשר קיבל נשמה בבחי' דכר, עיי"ש. ונמיתו של דבר היתה מסירות נפש בשעת

העקידה, מעשה של זכיה בחיים. כי אכן זו היא פנימיות כל מסירות נפש, בחירה בחיים אמיתיים.

אבל ישמעאל לא הבין בכלל את ענין מסירות הנפש, ואפילו את ברית המילה לא הבין כנכון, והסתכל על כך כענין של חבלה בעצמו למען ה' וכדו', ועל כך ענה לו יצחק אבינו שהוא מוכן אפילו להיהרג לגמרי למען ה', כי לפי הבנתו של ישמעאל הרי זה הוא ברית וזו היא מסירות נפש. ואכן כאשר נצטוו אברהם אבינו על העקידה "קח את בנך את יחידך אשר אהבת", הסתפק ושאל את הקב"ה האם כוונתו על ישמעאל (סמדרין פט:), כי מסירות נפש של הריגה שייך ביותר על ישמעאל.

ועומק הדברים הוא, כי מסירות נפש היא ענין של חזרה אל השורש, ושורשם של אומות העולם מתייחס אחר הנחש אשר הטיל זוהמא בחוה. והוא שייך ביותר אל ענין המיתה שנאמר "ואל עפר תשוב" (בראשית ג: טו), שהרי הכתוב אומר "ונחש עפר לחמו" (ישעיה סה: כח), ולכן שייכים אומות העולם למסירות נפש למיתה. מה שאין כן כלל ישראל שורשם באלקים חיים, ולכן מסירות נפשם היא התקשרות והתעלות למקור החיים.

וזה היה ענין אילו של יצחק, אשר בזה הפירוד את הפסולת שנאחזה ביצחק, אשר מצידה היה צריך שחיטה והריגה. וזהו שאמר הכתוב "וירא והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו" (בראשית יב: כט), כי זה היה החלק של יצחק אינו בתיקונו, שאז נראה כי הוא אחיזה בו, ואותו הפירוד ממנו והכניסוהו באיל. ולכן שחטו את האיל, כיון שחלק זה אכן צריך שחיטה ומיתה, אבל יצחק עצמו זכה אז לחיים.

ואיתא בזה"ק (ח"א קיט:), כי ענין העקידה היה כדי לכלול את אברהם ויצחק, עיי"ש. אבל הרי אברהם הוא בחי חסד ויצחק הוא בחי דין, ובפשטות אין זה שייך שיתכללו ביחד. אכן זה הוא רק כאשר הדין של יצחק אינו בתיקונו, שאז נראה כי הוא מחייב דינים קשים כמו מיתה, כענין מסירות נפש של אומות העולם. אבל כאשר נפרד הפסולת של יצחק בשעת העקידה, נעשה הדין ממותק, דין של חיים, ואז היה יכול להתכלל בבחי' החסד לאברהם. ורמז של דבר, כי ההבדל בגי' בין 'אברהם' ל'יצחק' הוא מ', ו'איל' עולה בגי' מ', עם א' שהוא בחי' פלא עליון הממתיק את הדין. וזהו מה שעל ידי שחיטת האיל, נכלל יצחק באברהם כנ"ל.

וענין זה הוא ענין ראש השנה, שנאמר "ועשיתם עולה" (במדבר כט: ב), ודרשו חז"ל שהאדם עצמו נהיה בראש השנה כמו עולה (מזוב בא"ר אוחת תפא, ח), ובפשטות נראה שהכוונה היא שהאדם יקריב את עצמו לקרבן, אבל צריך ביאור שהרי אין לנו קרבנות כאלו. אבל הכוונה היא כמבואר לעיל, שיתעלה האדם בבחי' קרבן בהתרוממות מעולם לעולם, ובהו יזכה לחיים נעלים ואמיתיים. אשר זה הוא כל ענין העקידה, כמו שנתבאר. ועל חיים אלו מבינים לבקש ביום ראש השנה, ואומרים 'זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים', שהרי אין הקב"ה חפץ במיתה אלא בחיים, והרי כי ענין מסירות נפש הוא רק כדי לזכות בחיים נעלים. ולכן נוטלים שופר של איל לזכור את אילו של יצחק, אשר בזה יתגלה ענין הבחירה בחיים כנכון.

ואמרו חז"ל 'אמר רבי עקיבא, כשהלכתי לערביא, היו קורין לדכרא יובלא' (ר"ה כו:), דהיינו אשר אצל הערביים בני ישמעאל מכנים את האיל בשם 'יובל'. והענין הוא, כי ישמעאל סבר בענין העקידה שיצחק מסר את עצמו למיתה, כענין שחיטת נפש באופן שאומות העולם מבינים. אבל האמת היא, שיצחק זכה בעקידה לבחי' 'דכרא' שהוא בחי' חיים כנזכר לעיל מדברי האריה"ק, וזה היה כל תכלית מסירות נפשו, לבחור להתעלות אל חיים נעלים. ולכן נקרא הדכרא בשם 'יובלא', שהוא ענין של חזרה אל השורש. כמו שביאר הרמב"ן (ויקרא כ: ה) בקריאת שם שנת היובל, שהוא על שם מה שהדורות והעברים חוזרים לבעליהם הראשונים. עיי"ש. ולכן בירר רבי עקיבא מתוך הערביים עצמם, שגם האיל של יצחק הוא בחי' 'יובל', וכל ענין מסירות נפש הוא רק בחירה בחיים.

וענין החזרה אל השורש שהוא בחי' 'יובל' ואמיתת ענין מסירות נפש, מתגלה עוד אצל ישמעאל, כמו שנאמר בו "ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים" (בראשית כא: א), ופירש רש"י: 'ממקום גדוליה, שנאמר "ולה שפחה מצרית", היינו דאמרי אינש זרק חוטרא לאורא אעיקריה קאי'. הרי שבנישואי ישמעאל חזרה הגר אמו לשורשה, כי היא היתה ממצרים. וזהו גם ענין מה שנאמר אצל מכירת יוסף "והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולוט הולכים להוריד מצרימה" (בראשית לו: כה), ובמקומא ביארנו בו, כי מכירת יוסף הצדיק היתה התחלת הגלות, ובא הקב"ה

להראות באותו פרק את ענין החזרה אל השורש, וכאשר רואים **ישמעאלים** היוצרים **מצרימה** מפני שהוא שורשם, הרי זה מורה על כך שעתידים כלל ישראל לעלות ממצרים ולחזור אל שורשם בארץ ישראל.

ונסוץ רמז על הפסוק הנזכר, כי הנה 'ארחת ישמעאלים באה' הוא בגי' 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', ותיבת 'מגלעד' היא נוט' 'גל עד' היינו גילוי העדות על אחדות ה', והוא ענין אותיות 'עד' רבתי שיש בפסוק שמע ישראל אשר בו מעידים כלל ישראל על כך. והתיבות 'וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט' עה"כ עולים בגי' 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שהוא שלימות ענין האחדות. וזה שייך גם כן לעבודת ראש השנה בענין החיים שנתבאר, כי על זה אמרו חז"ל 'שופר אחד אמר רחמנא' (יורה דא, כ). כי השופר הוא גילוי האחדות, בחי' החזרה אל השורש האמיתי במסירות נפש של בחירה בחיים.

תקיעת שופר

ד

השופר מורה על גילוי סודות התורה לעתיד לבא

שופר של ראש השנה וכו' ושני חצוצרות מן הצדדין (י"ה כו:), בגמ' מבואר שלא היו נוהגים כן אלא 'בשערי מזרח ובהר הבית' בלבד (שם כו:), והוא על פי הפסוק 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' (תהלים צו, ו), ודייקו מזה כי 'לפני המלך ה' הוא דבעינן חצוצרות וקול שופר, אבל בעלמא לא'. ויש לדייק מדוע נקטה הגמ' בדבריה את הלשון 'שערי מזרח', איזה שייכות יש בין דין זה לישערי מזרח'.

ויש לומר בזה כי החצוצרות מקושרים ביותר למשה רבינו, כמו שמצינו אצלו מצהה מיוחדת של "עשה לך שתי חצוצרות כסף" (במדבר יב, ו) ועי' רש"י (שם), ואילו השופר שייך יותר לעניינו של משיח, אשר אז "יתקע בשופר גדול" (ישעיה כו, יג), ומשה רבינו הוא בחי' חלק הנגלה שבתורה, כי הוא היה הסרסור למתן התורה הנגלית לנו ולבנינו. ומלך המשיח שייך לבחי' התורה דלעתיד לבא, אשר הוא ענין גילוי סוד טעמי התורה ומסתרי צפונותיה (רש"י שד"ש א, ב). ויש לומר כי לכן כאשר באים ביחד החצוצרות עם קול השופר, יש ענין של בוששה, כאשר נגלות התורה מתביישים מפני פנימיותה אשר תתגלה לעתיד לבא. ולכן ראשי התיבות 'ב'חצוצרות וקול שופר הריעו' הוא 'בושה', להורות על הבושה המתעוררת בהתקבץ שניהם יחדיו.

והנה אמרו חז"ל 'הנעלבים ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושומחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' (יומא כג, כ), כי על ידי הבושה מסתלק אור הפנים כמו שאמרו חז"ל 'המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים, דחוינא ליה דאזיל סומקא ואתי חזורא' (ב"מ נח, כ), ולכן מי שמתבייש וסובל את עלבונו, זוכה להתחדשות אור הפנים שהוא בחי' "כצאת השמש בגבורתו". ובמקורא ביארנו כי גילוי סודות התורה לעתיד לבא, יהיו מכה מה שהתורה סובלת את 'עלבונה של תורה' (אבות פ"ו מ"ב) במשך כל השנים, ולכן תזכה לגילוי חדש של "כצאת השמש" בגילוי סודותיה בעת הוצאת חמה מנרתקה לעתיד לבא.

ולפי זה יש לבאר כאן, כי כאשר היו עושים תקיעות בחצוצרות וקול שופר, אשר זה גרם 'בושה' לבחי' התורה הנגלית, היו תוקעים כך בישער המזרח דוקא, שהוא מקום התחלת זריחת אור השמש. ולא היו עושים זאת בכל מקום, אלא דוקא שם בבית המקדש בישער המזרח, כי הוא עיקר מקום זריחת אור פני ה' המאיר בבחי' השמש המתחדשת אל הנעלבים ואינן עולבין. להורות כי על ידי סבילת העלבונות של התורה הק' בכל שנות הגלות, תבא לה התחדשות אור הפנים בגילוי סודותיה לעתיד לבא.

בראש השנה מבקשים לחזור לבחי' כבוד והדר תעטרנה, ועי' ז' יהיה הקב"ה מלך הכבוד

שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד (מפסוקי מלכות).

הנה אדם הראשון בגן עדן היה במצב גדול של כבוד, וכמו שכתוב עליו "כבוד והדר תעטרה" (תהלים ה, ו), ואמרו חז"ל כי ביקשו הנבראים כולם להשתחוות אליו, עד שאמר להם "בואו נשתחוה נכרעה נברכה לפני ה' עושינו" (תהלים צו, ו); וזו"ק ח"א רכא). ואכן הנשמה נקראת בשם כבוד, כמו שכתוב "עורה כבודי" (תהלים נז, ט), והיא זכתה לתכלית הכבוד כאשר היה אדם הראשון בגן עדן אשר הוא מקום הכבוד [ולכן נאמר "כבוד ה' יאספך" על זמן הפטירה של אדם, כי אז הוא עולה אל הגן עדן].

אבל על ידי החטא, איבד אדם הראשון את מדרגתו. ותחת הכבוד הגדול אשר נחל בתחלה, התבייש כעת בבושה גדולה. והיה צריך לכסות את ערוות בושתו, והתחבא בבושה גדולה מפני הקב"ה, עד שיגישו הקב"ה ממקום הכבוד לגמרי [ואז נתעלמה נשמת האדם אשר היא בחי' כבוד, בתוך מסתרי הגוף העכור המבוזה].

וכאשר אנו מגיעים לראש השנה, שהוא יום יצירת האדם בגן עדן מקדם, מבקשים אנו לתקן את החטא, ברצותינו לחזור אל בחי' הכבוד הראשון שבו היה אדם הראשון בגן עדן. ועל כך באה בקשתינו שאו שערים ראשיכם אלו שערי הגן עדן העולים בפנינו, ומבקשים אנו כי יחזרו ויפתחו בפנינו. ואז נמליך עלינו את הקב"ה בשלימות, ודוקא אז יתגלה כי אומרים על הקב"ה "ויבא מלך הכבוד", כי כאשר האדם נמצא במצב מכובד, אזי יכול הוא להשיג קצת את כבודו של הקב"ה מקור כל הכבוד, ועל ידי זה יתגלה מלך הכבוד.

זכרונות

ו

וזכור כל הנשכחות ותפתח את ספר הזכרונות (פיס ונתנה תוקף).

בפשטות צריך ביאור, כי מאחר שהקב"ה זוכר את כל הנשכחות, ואין שום שכחה לפני כסא כבודו, למה צריך הוא לפתוח את ספר הזכרונות, ולמה הוא צריך בכלל ספר כזה.

אבל התשובה היא, כי ישנה הנהגה עליונה, אשר מצידה ישנם נשמות כאלו שנגזר עליהם להיות במצב של 'שכחה' מלפני ה', כאשר הם נדחים למקום שלא יזכרו ולא יפקדו למעלה. אבל על אותן הנשמות תיקן הקב"ה את 'ספר הזכרונות', אשר שם רושמים את כל הנשמות הנשכחות, כדי שיהיה גם להם תיקון בסופו של דבר. ואת זה הספר מוציא הקב"ה בכל שנה בראש השנה, וזוכר גם את כל הנשכחות האלו ומביא אותם לתיקונם.

וזה נרמז במה שאמרו חז"ל (עירובין סו: כ) כי 'ספר' הוא דבר שאין בו רוח חיים, והטעם הוא על פי הנ"ל שהספר למעלה הוא על הנשמות השייכות אל השכחה. והרי שכחה הוא בחי' מיתה, כענין 'גזירה על המת שישתכח'. ואכן הספר נעשה כשביל אלו שהם בבחי' שכחה ומיתה, שגם הם יהיו שם למזכרת. [ומה שמצינו אצל מרדכי הצדיק ששמו היה כתוב ב'ספר הזכרונות' (אסתר ה, א-ב), הרי זה מפני שהצדיק מוריד את עצמו למקומן של הנשמות הנידחות, כדי להעלותן ולתקנן].

אבל ספר התורה הוא בבחי' אחרת, כמו שמצינו לגבי הלוחות שנאמר כי היו בבחי' 'חירות ממלאך המות' (שמו"ד לב, א), ואפילו האותיות 'ו' ו' שללוחות המרמזים על הסי"מ, שהוא בחי' שכחה כמ"ש האריה"ק (ע"פ שטיי פ"ו), גם הם 'בנס היו עומדים' (שבת קד). כי היה בהם חיות.

שופרות

ז

הספיקות שיש בסדר התקיעות, מפני שורשם הנעלם הנעלה מאד מהשתינו

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים פ"א, ד).

תקנו חכמים לתקוע בראש השנה מאה קולות אשר יש בהם תת"ק טרומיטין (עי' טושי"ע א"ח תק"צ), והגיעו לחשבון אלו הקולות לפי שנסתפקו אם קול התרועה הוא 'גנוח' גנח' או 'לילי' לילי' (י"ה ד), ובספק זה נתלו כמה וכמה ספיקות, ובכדי לצאת ידי כל הספיקות הגיעו לחשבון תקיעת מאה קולות.

והנה הכלל בדברי תורה הוא כי אלו ואלו דברי אלקים חיים (עירובין יג, א), והיינו אשר לכל מחלוקת וספק בדברי התורה יש מקור ושורש הנעלה מן ההתחלקות, ובבחי' זו הרי הם שניהם אמת. ויותר מזה אמרו, כי דוקא מן השורש הנעלה המאחד את הכל, ממנו נובעים כל הספיקות. כי מפני אשר הוא נעלה כל כך, הרי הוא נשגב מלהיות נתפס ומושג בשלימות כאשר הוא יורד ומתפשט בעולם הזה, ולכן דנים עליו בכמה מיני אופנים בכדי לנסות לקבל איזו אחיזה בו. ולפי זה נאמר בענין הספיקות אשר בקול השופר גם כן, כי דוקא היות שורש ענין קול השופר נעלה כל כך, לכן הרי הוא קול שכולל בו את כל מיני הספיקות אשר יכולים להיות בו, כי אין שום תפיסה אמיתית בקול שופר פשוט זה הנעלה מן הכל ועל כן כולל את כל הספיקות הללו.

והנה ידוע כי ענין תקיעת שופר הבאה בדרך של נפיחה בכח, הרי היא באה לעורר את כח הנשמה, אשר עליה נאמר "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב, ז). והוא מפני אשר ראש השנה הוא יום יצירת האדם, ולכן מעוררים בו את כח הנפיחה שהוא שורש ענין הנשמה. והנה יצירה זו באה באופן שונה מכל מעשי בראשית, כי כולם נבראו על ידי המאמרות שבהן נברא העולם, אשר הם בחי' של דיבורים ברורים ומובנים הניתנים להשגה. ואילו נשמת האדם נוצרה באופן של נפיחה שאינו ענין של דיבור כלל, אלא הוא בכח הנשימה אשר היא שורש כל הדיבורים, והרי היא כענין קול פשוט לפני התחלקותו בחי' מוצאות הפה לדיבורים מובנים. כי אכן נשמת האדם מושרשת בדיבור עמוק ונעלה מאד, אשר הוא בחי' נפיחה המגלה את תוכיותו ופנימיותו של הנופח (ליקו"א תניא פ"ב, א), וזה אינו יכול להיות מושג ומובן כמו שאר הדיבורים. ולכן הוא בחי' קול השופר, שהוא קול הנעלה מן ההתחלקות לדיבורים מושגים בשכל הפשוט, וזה הוא טעם מה שנפלו בו כל הספיקות וכמו שנתבאר. כי אכן בדיבור ברור אין ספיקות, וזה הוא בחי' כל המאמרות שבהם נברא העולם, שהם ברורים בלי שום ספיקות ושאלות. אבל הנפיחה של נשמת רוח החיים אשר היא בחי' קול השופר, איננה דיבור ברור, ולכן התרבו בה כל הספיקות.

וזהו ענין הכתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. כי הנה 'בחדש שופר' הוא בגי' תת"ק הטרומיטין, ועליהם אמר תקעו כמספר בחדש שופר, וממשיך הכתוב ואומר כי כל אלו הקולות באים מפני בכסה ליום חגנו, לפי שקול השופר מושרש במקום נעלה מאד אשר הוא מכוסה ונעלם מן ההשגה, ולכן נפלו בו כל הספיקות, וזהו 'בכסה ליום חגנו' שהוא בגי' 'ספק', הבא מפני השורש אשר הוא מכוסה מאד. ומסיים כי חק לישראל הוא אשר הוא חק בלי טעם, ונמסר דוקא לישראל אשר הם קרויים אדם (יבמות סא, א), ועליהם נאמר ויפח באפיו נשמת חיים, ולכן יש להם שייכות אל הנפיחה של קול השופר אשר אי אפשר לבאר את עניינו בפה, והוא חק לישראל.

וענין ספק זה הבא בתקיעת השופר בראש השנה, הנובעת מן השורש הנעלה של נשמת החיים אשר באדם, המתעוררת ביום יצירת האדם. הרי היא מתגלית עוד ביום זה, כי הרי יש שני ימים טובים של ראש השנה, אשר יסוד עניינם הוא מפני הספק שהיה בכל שנה אם יהיה אלול חסר ויהיה מיד ראש השנה, או שמא יהיה החודש מלא ויחול ראש השנה רק למחרתו. ונמצא כי יש בכל יום ראש השנה ספק גדול, והוא לפי שאי אפשר לעמוד על סוד נקודת שורש ראש השנה כנ"ל. וספק זה הוא על יומו הראשון של ראש השנה אם הוא ל' אלול או שהוא כבר ראש השנה, וזה מרומז גם כן בזה הפסוק, המורה על מה שיום זה מכוסה ונעלם. ועל כך אמר בכסה ליום חגנו, שהדבר מכוסה אם הוא יום חגנו דהיינו ראש השנה [שהוא בגי' "פעמים ליום" עה"כ], או שמא הוא 'ליום' נוט' יום ל' ותיבת 'חגנו' בגי' 'אלול', דהיינו יום ל' אלול. כי תקיעת שופר עולה למקום נעלה כל כך, מקום אשר בו כל הספיקות נכללות כאחד.

דער דין פון ראש השנה איז אונזער גרעסטע שמחה - מיר זענען נישט קיין 'מקבלים' וואס באקומען אומזיסט

מתוך שיעור במסילת ישרים
פר' כי תבא תשפ"ה

מסילת המועד

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

א

ושווא מתנות יחיה: 'חיים' מיינט ער האט אייגנס

דער גדר פון עני - ער איז 'סמוך על שלוחן אחרים' | ער איז נחשב כמת | ווייל ער האט נישט קיין אייגנס | יעדע זאך וואס ווערט געטראגן דורך אנדערע - איז 'כמת' | דער איינציגער וואס ווערט נישט געטראגן דורך קיינעם - איז דער בוכ"ע | דער 'חלק אלוך ממעל' האט אויך אן ענין וועלכע ווערט נישט געטראגן דורך קיינעם | דאס איז דער 'סוד הבחירה' | דארט איז דא 'שכר ועונש' - אייגנס | דארט איז דא 'דבקות' וואס ער איז זיך מתדמה לקונו | דאס איז די גרעסטע הטבה וואס איז נאר פארהאן

זיך צו קוקן יענעם אין פנים אריין. און דערפאר האט דער רבנו של עולם אויסגעשטעלט, אז אלעס זאל ארבעטן אויף אן אופן פון 'שכר' - אז דער מענטש זאל מקיים זיין תורה און מצוות, און אלס פארדינטער שכר דערויף וועט ער באקומען דעם נצחיות'דיגן גוטס, און דעריבער וועט ער זיך נישט שעמען מיט דער גוטס. שטעלט זיך א פשוט'ע שאלה: דאס גופא, די דאזיגע טבע פון בהית לאסתכלי באפיה, אז דער מענטש שעמט זיך מיט אומזיסטע געשאנקען - איז דאך אויך א 'נברא'! דאס איז נישט קיין 'מחויב המציאות' אז א מענטש מוז זיך שעמען פון יענעם'ס אומזיסטע גוטס, נאר דער רבנו של עולם האט אריינגעלייגט אינעם מענטש אזא סארט טבע! ווי מען זעט טאקע בחוש, אז א בהמה און חיה, האבן נישט קיין שום בושה צו עסן טאג און נאכט וואס מען גיבט זיי במתנת חנם - אָן זיך עס האבן פארדינט. **נו, אויב האט דער רבנו של עולם געוואלט מטיב זיין מיטן מענטש מיט דער גרעסטער הטבה - פארוואס האט ער אין אים מטיב געווען די דאזיגע בושה? זאל ער לכתחלה נישט אריינלייגן אין אים די טבע פון 'נהמא דכסופא', און ער זאל אים משפיע זיין אלעס 'בחנם' - אָן דעם וואס ער זאל זיך עס האבן פארדינט אלס 'שכר' אויף תורה ומצוות?!**

דער 'נברא' האט אלעס פון זיך און
דער 'נברא' האט גארנישט אייגנס
נאר באקומט אלעס פונעם בורא

דער עומק הדברים איז: דער הויפט 'מהות' וואו עס שטעלט זיך ארויס דער אונטערשייד צווישן דעם 'בורא' ביזן 'נברא', איז אין דער מהות פון 'משפיע ומקבל'. דער רבנו של עולם איז א 'משפיע!' ער איז א 'געבער' וועלכער איז כסדר פארנומען צו גיסן און געבן השפעות טובות צו די נבראים. און עס איז נישטא ביי אים קיין שום תנועה פון 'מקבל' זיין און אנקומען צו אנדערע, ווייל ער איז 'שלם בתכלית השלימות', עס פעלט אים גארנישט - אז ער זאל דארפן נשלם ווערן און באקומען פון אנדערע. ווידעראום, דער 'נברא' איז ממש פארקערט, ער איז איין שטיק 'מקבל!' ער איז א 'נעמער' וועלכער איז כסדר פארנומען צו נעמען און באקומען פונעם רבנו של עולם! ווייל ער איז דאך א 'חסר' וועלכע האט נישט גארנישט קיין אייגנס! ער האט נישט קיין שום אייגענעם קיום און קיין שום אייגענע

גוף א 'מת' און די נשמה איז א 'חי', נאר ווילאנג די נשמה געפונט זיך אינעם גוף - איז ער 'מחיה מתים', ער בלאזט אריין א 'חיות' אינעם 'גוף'. אבער ווי נאר די נשמה האט זיך אפגעטיילט פונעם גוף - איז דער גוף געבליבן כמו שהוא, וואס ער איז א 'מת' בעצם.

פארוואס איז דער 'עני' פאררעכנט ווי א טייטער מענטש?

אויב איז די נשמה א 'חי' בעצם - דארף מען זיך מתבונן זיין אין דער מהות פון דער נשמה, און פון דארט וועט מען קענען ריכטיג פארשטיין און אפטייטשן דעם מושג 'חיים', וואס אויף דעם איז מען מתפלל ראש השנה. ווייל לכאורה קען מען פרעגן: סיי דער גוף און סיי די נשמה מוזן אנקומען איינער צום אנדערן, די נשמה קען נישט זיין אויף דער וועלט אָן דעם גוף, און דער גוף קען זיך נישט רירן אָן די נשמה, נו, מיט וואס איז דער גוף דער 'מת' און די נשמה דער 'חי'? כדי דאס צו פארשטיין, וועט מען זיך מתבונן זיין אין די ווערטער פון חז"ל (נדרים סד): "עני חשוב כמת" - דער ארימאן ווערט פאררעכנט ווי א 'מת'. עס איז דאך א פלא, אז א מענטש וואס אטעמט געהעריג און איז געזונט און שטארק, און דאך ווערט ער פאררעכנט פאר א 'מת' - וויבאלד ער האט נישט קיין דאלער אין טאש?!

פארוואס האט דער רבש"ע באשאפן א טבע פון בושה ווען מען עסט פון יענעם אומפארדינט?

עס איז באקאנט פון אלע ספרים, אז דער רבנו של עולם האט באשאפן די וועלט 'כדי להטיב לבריותיו', ער האט געוואלט משפיע זיין גוטס פאר די 'נבראים', ווייל 'מדרך הטוב להטיב'. נאר דאך האט דער רבנו של עולם נישט געוואלט אז יעדער מענטש זאל באקומען 'בחנם' דעם ענדלאזן גוטס, ווייל דעמאלט וועט עס זיין 'נהמא דכסופא' - דער מענטש וועט זיך שעמען צו הנאה האבן פון דעם געטליכן ליכטיגקייט און זיסקייט, וויבאלד ער האט נישט געארבעט דערפאר, און דער כלל איז דאך (ירושלמי ערלה פ"א ה"א): "מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכלי באפיה" - ווען א מענטש עסט א ברויט וואס ער באקומען פון איינעם, שעמט ער

נקודות:

וואספארא
טויטע וועלט
וואלט געווען -
טאמער וואלט
יעדער מענטש
באקומען אלעס
פון אויבן פאר
אומזיסט - אָן
זיך עס האבן
פארדינט מיט
זיין אייגענע
בחירה וועלכע
קומט פון זיין
'חלק אלוך
ממעל'

וואס איז דער עיקר 'דין' פון ראש השנה?

מען וועט אביסל ארומרעדן איבער די צוגאנג וויאזוי מען דארף צוגיין צום ראש השנה, וואס איז די עבודה פון א איד אין די טעג, און וואס איז דער שינוי וואס א איד דארף נשחנה ווערן פון פאר חודש תשרי - ביז נאך שמיני עצרת און שמחת תורה. מען ווייסט אז יעדן ראש השנה טוט זיך אפ א 'יום הדין' וואו מען איז דן יעדן מענטש לחיים ולמות. אויסער דעם איז ראש השנה אויך דער טאג פון 'מלוכה' - וואס מען איז ממליך דעם אויבערשטן אויף דער וועלט. דארף מען פארשטיין דעם שייכות צווישן די צוויי ענינים? דער עבודת ישראל ברענגט פון זוהר הק' (ח"ב לג), אז דער עיקר דין פון ראש השנה איז 'על השם' - כביכול מען איז דן דעם רבנו של עולם. דארף מען דאס מקרב זיין אל השכל. אויך איז שווער, אויב איז דא א 'דין' - איז דאך פארהאן א צד אויף פארלירן דעם 'דין', נו, וויאזוי זאגן חז"ל, אז סוכות נעמט מען די ד' מינים כדי צו ווייזן 'דידן נצח', און דאס איז די גאנצע שמחה פון סוכות, מהיכי תיתי אז אונז האבן מנצח געווען?

דער פשוט'ער טייטש פון 'חיים' - מען אטעמט אריין פרישע לופט

כדי צו פארשטיין די אלע ענינים, וועט מען קודם אפלערנען דעם מושג 'חיים' - לעבן. און דורכדעם וועט מען צוקומען צום הבנה אינעם מושג 'יום הדין' - וואו מען איז דן אויף 'חיים'. דער פשוט'ער באגריף פון 'חיים' מיינט, אז דער מענטש אטעמט, ווילאנג א מענטש אטעמט נאך - הייסט ער 'חי'. און דאס פארקערטע פון 'חיים' איז 'חנק'; ווי די גמרא זאגט (סנהדרין נב), אז 'סתם מיתה שבתורה' איז 'חנק'. ווייל טאמער מען לאזט אים נישט אריינאטעמען פרישע לופט - פארלירט ער דעם 'נשמת חים'.

טיפער געטייטשט: דורכן אטעמען האלט זיך די 'נשמה' אינעם 'גוף' און איז אים 'מחיה'

אין אנדערע ווערטער: 'אטעמען' הייסט אויף לשון הקודש 'נשימה'. ווילאנג א מענטש אטעמט אריין פרישע לופט - איז נאך פארהאן א חיבור פון דער 'נשמה' מיטן גוף, וואס דאס איז דער 'חיים' פונעם גוף, אז די נשמה געפונט זיך אין אים. אויב אבער מען דערשטיקט אים חלילה און ער קען מער נישט 'נושם' זיין קיין פרישע לופט - ווערט א 'פירוד' צווישן די 'נשמה' און דעם גוף, און ווי נאר דער 'גוף' בלייבט אליין - הייסט ער 'מת'. ווייל בעצם איז דער

ליכטיגקייט, אלעס וואס ער האט - באקומט ער פונעם אויבערשטנס'השפעה!

מקור חיים - בלויז א זאך וועלכע טראגט זיך אויף זיינע אייגענע כוחות הייסט 'חי'

אין אנדערע ווערטער: דער רבנו של עולם איז דער איינציגער 'חי', און יעדער 'נברא' איז א 'מת'. ווייל דער גדר פון 'חיות' איז, אז ער איז א 'מקור' וועלכער שעפט חיות פון זיך אליינס! ווי מען זעט אין די לשונות פון פסוקים, אז א קוואל וועלכע קוועלט וואסער פון זיך אליינס - רופט זיך **'מקור מים חיים'**, און וואסער וועלכע איז אפגעהאקט פונעם קוואל רופט זיך **'זבור מקור מים'** - וואס איז בגימטריא **'מיתה'**. און דער הסבר איז זייער פשוט: טאמער מען וועט נעמען א וואגן און דאס צוטרעפן צו צען געוונטע פערד - איז יתכן אז דער וואגן וועט גאר פארן שנעלער פון א קאר. אבער דער בליק אויפן וואגן זעלבסט וועט זיין: "ער איז א קלאץ! ער איז טויט! ער האט נישט קיין אייגענע כוחות און ענערגיע! מען מוז אים שלעפן און שלעפן!". ווידעראום, דער בליק אויף א קאר - אפילו אויב עס איז אלטמאדיש און פארט זייער לאנגזאם - וועט זיין: "ער איז א לעבעדיגע זאך! ער האט אן אייגענעם מאטאר און ענערגיע זיך צו באוועגן! ער איז נישט א קלאץ וועמען מען דארף שלעפן, נאר ער רירט זיך פון זיך אליינס!". דאס ברענגט אונז א שטיקל דוגמא, ווי ווייט דער מושג **'מקבל' איז פארבינדן מיט 'מיתה' - וויבאלד ער האט נישט קיין אייגנס, און ער איז אנגעוויזן א גאנצן צייט אויף יענעם'השפעה, ווידעראום דער מושג 'משפיע' איז פארבינדן מיט 'חיים' - וויבאלד ער איז א 'מקור' וועלכער טראגט זיך אליינס!** ער דארף נישט אנקומען צו יענעם'ס טובות! ער איז א לעבעדיגע זאך וואס האט אן אייגענע קוואל פון לעבנהאפט און טראגט זיך אליינס!

עני חשוב כמת - ער האט נישט קיין 'מקור פרנסה' נאר אנדערע טראגן אים

דער 'גדר' פון אן ארימאן איז נישט, אז ער האט נישט וואס צו עסן און וואו צו שלאפן, ווייל ער קען אפילו שלאפן אין א קעניגליכע פאלאץ און עסן יעדן טאג 'מעדני מלכים' - און ער הייסט נאכאלץ אן ארימאן! דער גדר פון אן ארימאן איז: **"סמוך על שולחן אחרים"** - ער האט נישט קיין אייגנס! ער האט נישט קיין 'מקור פרנסה'! ער פארדינט נישט גארנישט אליינס! ער טראגט זיך נישט מיט די אייגענע כוחות, נאר מען דארף אים כסדר שלעפן און אונטערהאלטן! זיין גאנצע עקזיסטענץ איז געבויעט אויף א תנועה פון 'מקבל' - וואס ער פאר זיך פארמאגט נישט גארנישט, און אנדערע דארפן אים כסדר שטיצן און געבן זיינע הצרכות! און דערפאר איז **"עני חשוב כמת"** - ווייל אויב האט ער נישט קיין אייגנס - איז ער א טויטע קלאץ! ער האט נישט קיין

'מקור' פון 'חיות' און ענערגיע, נאר ער איז אויסגעלאשן און ווערט געטראגן דורך אנדערע.

ווי קען ווערן אויסגעפירט דער 'מדרך הטוב להיטיב' טאמער דער מענטש וועט זיין א 'מקבל'?

מדרך הטוב להיטיב: דער רבנו של עולם האט געוואלט מטיב זיין מיטן נברא - די גרעסטע הטבה וואס עס איז נאר שיין, וואס דאס רופט זיך, אז ער זאל זיין 'דומה לבורא'. דאס הייסט, ער האט געוואלט אז דער נברא - וועלכער איז גארנישט מיט נישט, ער איז 'קדמו ההעד', ער האט נישט עקזעסטרירט פון אייביג אן - אט דער שפלידיגער נברא זאל האבן א 'דקות' און 'חיבור' מיטן 'בורא' כל עולמים' וואס ער איז 'לא קדמו ההעד', ער האט עקזעסטרירט פון אייביג אן און ער איז א 'מחויב המציאות'. און אט דאס איז די גרעסטע הטבה וואס עס קען נאר זיין! וואס איז שיין שענער און בעסער פון דעם, אז דער 'נברא' זאל קענען זיין דבוק אינעם 'בורא'?! נישטא קיין גרעסערע זכיה און תענוג ווי דאס. אבער כדי ער זאל קענען זיין 'דבוק' צום בורא - מוז ער האבן א שורשידיגער 'תנועה בנפש' וואו ער קומט זיך ערגעצוואו מיטן בורא! אין א געוויסן תחום מוז ער ווערן 'דומה לבורא', וואס דארט קענען זיי זיך מחבר און מייחד זיין. נו אויב אזוי שטעלט זיך די שאלה: דער רבנו של עולם איז א 'משפיע', און דער נברא איז א 'מקבל' - וואס ווי גערעדט איז דאס ממש 'היפוך הגמור', נו, ווי קען דא זיין א 'דקות' און 'חיבור' צווישן אזעלכע צוויי ווייטע זאכן בתכלית הריחוק?!

דערפאר האט אים דער אויבערשטער געגעבן 'בחירה' - וואס דאס איז כאילו ער איז נישט קיין 'מקבל'

כדי די ריכטיגע 'הטבה' זאל קענען צושטאנד קומען, האט דער רבנו של עולם אריינגעבלאזן אינעם מענטש א 'חלק אלוך ממעל', ווי דער פסוק זאגט (בראשית ב. ז): **"וַיִּפַח בְּאַפִּי נֶשְׁמַת חַיִּים"**, און דער זוהר הק' זאגט דערויף: **"מאן נדמה מתוכיה נפח"** - דער רבנו של עולם האט כביכול אריינגעבלאזן א שטיק 'חיות אלוך' אינעם מענטש! דאס הייסט, ער האט אים געגעבן א געוויסן ענין וואו ער איז נישט קיין 'מקבל' - נאר ער האט כאילו אן אייגענעם כח און עקזיסטענץ! ווייל דער נשמה וואס דער אויבערשטער האט אים געגעבן - איז בעצם מקושר צום אויבערשטן ווי 'אש בגחלת', און **דעריבער הייסט עס כאילו עס איז נישט קיין 'מקבל', וויבאלד עס איז נישט קיין אפגעטיילטע זאך וועלכע איז מקבל פון אן אנדערע זאך! און דארט ליגט דער 'כח הבחירה' וואס דער מענטש האט צו בוחר זיין אין וואס ער וויל - נישט ווערנדיג געצוואונגען דערצו פון אנדערע, וואס דאס איז דער 'כח הנשמה' וועלכע איז נישט קיין 'מקבל', און פון דארט נעמט זיך דער גאנצער ענין פון 'שכר' - וואס דער מענטש וועט**

באקומען אויף זיין 'בחירה בטוב' - וואס דערמיט ווערט עס באטראכט אז דאס איז זיין אייגענע 'טוב' וואס ער האט פון זיך אליינס, און נישט אז ער האט 'מקבל' געווען 'במתנת חנם' פונעם רבנו של עולם, און דורכדעם קען ער ווערן 'דומה לבורא' און 'דבוק בקונו'.

ווען נישט 'כח הבחירה' וואלט דער מענטש געווען א 'מת' און וואלט נישט געקענט זיין דבוק אינעם 'חי החיים'

אין אנדערע ווערטער: טאמער וואלט א מענטש באקומען דעם 'אור אלקי' פאר אומזיסט - נישט צוליב זיין עבודה פון 'בחירה בטוב' - וואלט ער געווען א 'מקבל'! ער וואלט געווען א טויטער קלאץ וועלכער האט נישט קיין שום אייגענע 'חיות' און באקומט אלעס פונדוריסן! און דעמאלט וואלט דער הפרש צווישן דעם 'נברא' און דעם 'בורא' געווען אזוי ווייט - אז עס וואלט נישט געווען שיין קיין 'דקות' פונעם 'נברא' אינעם 'בורא'! און אויב אזוי, וואספארא 'אור אלקי' וואלט שוין דער מענטש געקענט משיג זיין - אן קיין דקות אינעם רבנו של עולם?! וואספארא 'הטבה' וואלט שוין דען ארויסגעקומען פון אזא 'מתנת חנם'!?

די בושע פון 'נהמא דכיסופא' איז א טבע פון א 'חלק אלוך ממעל' וועלכע איז נישט אויף איר פלאץ

דערפאר האט דער אויבערשטער אים געגעבן א נשמה וועלכע איז בטבעה א 'משפיע', א געבער - און נישט קיין 'נעמער'. און דערפאר האט זי א געטליכע טבע פון 'מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכלי באפיה' - וואס דאס איז בלויז דא ביי א איד, נישט ביי א גוי - ווייל דער גוף שעמט זיך נישט פונעם 'משפיע'! ביי אים איז דאס נארמאל צו זיין א 'מקבל' פאר אומזיסט! נאר בלויז די נשמה שעמט זיך צו זיין א 'מקבל' ווייל זי איז דאך א 'חלק אלוך ממעל'! זי איז דאך א שטיק 'חיות עצמי'! און אויב מען הייסט איר 'מקבל' זיין - ווערט זי פארשעמט און שפירט א 'טעם מיתה'! און דערפאר זאגן חז"ל (ב"מ נח): **"כל המבלין פני חבריו כאילו שופך דמים"**, ווייל דער טעם פון 'בושה' און דער טעם פון 'מיתה' איז דער זעלבער טעם - אז די נשמה שפירט זיך ווי אן 'עני חשוב כמת', זי שפירט זיך ווי א טויטער 'מקבל' - היפוך איר לעבעדיגער טבע פון זיין א 'משפיע'. און דורכדעם וואס דער מענטש האט די נשמה אין זיך - האט ער עפעס וואס שטופט אים א גאנצן צייט צו זיין א 'בוחר בטוב', כדי צו זיין א 'משפיע' און נישט קיין 'מקבל'! כדי דער געטליכער שכר המקווה זאל זיין 'אייגנס' און נישט קיין 'מתנה', און דורכדעם וועט די 'הטבה' - וואס דער אויבערשטער וועט 'מטיב' זיין מיטן מענטש - זיין א שלימות'דיגע הטבה פון א 'נברא' וועלכער איז זיך 'מתמה לקונו' מיט א געוואלדיגן 'דקות' און 'חיבור' צווישן א 'חי' מיט א 'חי' כביכול.

עורה כבודי עורה:

דער שופר וועקט אויף דעם איד - דו ביסט נישט קיין מקבל

בתחלת הבריאה האבן די מלאכים מקטרג געווען אויף בריאת האדם | עס האט זיי נישט געארט אז דער 'אדם' זאל באקומען אלעס גוטס | עס האט זיי געארט אז אלעס וועט זיך ווענדן אין זיינע מעשים | זיי האבן געהאט שטארקע טענות אויפן אומרעכט וואס ווערט דא אויסגעפירט | דער רבש"ע האט זיי בכלל נישט געענטפערט | ווייל זיי זענען 'חיצונים' | זיי פארשטייען נישט וואס מיינט 'תכלית הטוב להיטיב' | יעדעס יאר חז"ר זיך איבער דער קטרוג אסאך שטארקער | דער קטרוג כאפט זיך אריין אין די מחשבות פונעם מענטש | ער מיינט אז עס וואלט געווען בעסער צו באקומען אלעס 'שלא בדין' | די נשמה וויינט אויף דעם טעות | זי וועקט אים און דערמאנט אים ווי גרויס ער איז | ער בלאזט שופר און גיבט צוריק פארן רבוש"ע די 'נשימה' | ער איז מגלה וואספארא תכלית עס וועט ארויסקומען פון דעם אדם | דידן נצח - מען קומט אן ביז צו שמיני עצרת | די שמחה פון ר"ה - טאקע באהאלטן אבער נישטא נאך אזא שמחה

אייגענעם פארדינסט 'שכר', אדער מען זאל אים דאס צונעמען פון היינט און ווייטער. און בעצם איז דאס א 'דין' אויפן אויבערשטן כביכול, ווייל די 'מקטרגים' וועלכע

מיינט, צי מען זאל ווייטער איבערגעבן פארן 'אדם' דעם ענין פון זיין א 'משפיע' און נישט קיין 'מקבל', צי ער זאל ווייטער האבן דעם אייגענעם 'כח הבחירה' און דעם

קודם איז מען דן - צי מען זאל בכלל דן זיין לפי מעשיו

יעדן ראש השנה טוט זיך אפ א דין אויף 'חיים' - דאס

פארלאנגען אז דער מענטש זאל פארלירן זיין 'חיים', ער זאל נישט האבן מער זיין אייגענעם 'מקור' און 'בחירה' - ווילן זיך קריגן דערמיט אויפן 'תכלית הטוב להיטיב' פונעם אויבערשטן. און יעדעס יאר ענדיגט זיך דער דין לטובה, און עס קומט ארויס א 'פסק דין' אז מען וועט ווייטער ממשיך זיין מיט דעם ענין פון 'חיים', אז דער מענטש זאל האבן א 'מקור' וואס ער טראגט זיך אליינס, און ווי נאר דאס ווערט געשלאסן, הייבט זיך אן דער 'דין וחשבון' אויף יעדן מענטש, וואס מען איז אים דן וויפיל געטליכע שפע ער זאל באקומען דאס יאר - געוואנדן אין די 'זכותים' וואס ער האט קונה געווען מיט זיין 'כח הבחירה' אינעם פארגאנגענעם יאר.

דער קטרוג המלאכים אויפן 'בריאת האדם' חזר'ט זיך איבער יעדעס יאר

דער דין וואס טוט זיך אפ יעדעס יאר ראש השנה - איז א 'חזרה' פון דער 'קטרוג' וואס איז געווען אינעם ערשטן ראש השנה - דער טאג ווען דער אויבערשטער האט באשאפן אדם הראשון, וואס דעמאלט האט דער אויבערשטער זיך מתייעץ געווען כביכול מיט די מלאכים און זיי געפרעגט: **'נעשה אדם בצלמנו כדמותינו'** - וואס האלט עטץ? זאל איך באשאפן דעם 'אדם'? און די מלאכים האבן מקטרן געווען און געזאגט: **'מה אנוש כי תזכרנו'** - וואס איז דער חשיבות פון א מענטש וואס האט א יצר הרע? **'עתיד הוא למחשי קמן'** - אויב דו וועסט אים באשאפן אלס 'בעל בחירה', נו, אפשר וועט ער זינדיגן? דו שטעלסט איין צו באשאפן א וועלט אויף אזא גרויסן ספק - וואס איז 'קרב לודא' אז ער וועט דורכפאלן? דו גיבסט אים 'בחירה' כדי עס זאל נישט זיין קיין 'נהמא דכסופא', אבער אויפן צד אז ער וועט זינדיגן וועט דאך די בושא זיין פיל גרעסער? **מיט וועלכן רעכט באשאפטו דעם 'אדם' מיט א 'בחירה' - וואס דאס וועט טאקע זיין א טובה פאר די צדיקים, אין דער צייט וואס דאס וועט זיין א 'רע' פאר די רשעים? יעצט וועלן די רשעים דארפן ליידן צרות צרורות לנצח נצחים, פארוואס טוסטו דאס צו זיי?**

די אלע מקטרגים פארשטייען בכלל נישט דעם צער פון א אידישע נשמה וועלכע עסט 'נהמא דכסופא'

די אלע טענות וואס די מלאכים האבן געהאט אויפן בריאת האדם - שטאמט בעצם פון זייער 'דורש' פון וואו זיי זענען באשאפן געווארן, וואס צוליב דעם האבן זיי נישט די מעגליכקייט צו פארשטיין דעם 'תכלית בריאת האדם'. ווייל בעצם איז דאך א מלאך אויך א שטיק 'מקבל' ער האט נישט קיין 'בחירה' און ער האט נישט קיין 'שכר' - וואס ער האט אליינס פארדינט, נאר אלע אורות וואס ער זעט און איז נהנה - איז בלויז א 'מתנת חנם'. און דערפאר פארשטייט ער נישט וואספארא הימל געשריי עס איז, טאמער דער מענטש וועט דארפן עסן 'נהמא דכסופא' אויף אייביגע נצחיות, ווייל דער מלאך עסט א גאנצן צייט 'דלא דיליה' און ער שעמט זיך נישט דערמיט. און די סיבה פארוואס דער מלאך שעמט זיך נישט איז, ווייל ער איז באשאפן געווארן דורך א 'דיבור' - נישט דורך א 'ויפא באפוי נשמת חיים'. ער האט נישט קיין 'חלק אלוך ממעל' וועלכע זוכט צו זיין 'דומה לקונו', און שפירט א 'טעם מיתה' און 'טעם בושא' - טאמער ער איז נישט 'דומה לקונו'. און דערפאר זאגט דער אר"י הק', אז דער 'אדם' איז א 'פנימי', און דער מלאך איז א 'חיצוני'. ווייל דער איינציגסטער פון גאנץ מעשה בראשית וועלכער איז באשאפן געווארן דורך א 'נשימה' פון כביכול - נישט דורך א 'ויאמר' פון כביכול - איז די נשמה פונעם 'אדם'! דער גוף פונעם אדם איז אויך באשאפן געווארן דורך א 'ויאמר נעשה אדם' - וואס א 'דיבור' איז עפעס וואס מען קען הערן און פארשטיין בחיצוניות, און בלויז די

הייליגע נשמה פארמאגט אט דעם פנימיות פון 'מתוכיה נפח' - וועלכע איז א פנימיות'דיגע זאך וועלכע איז נישט שייך צו הערן און דערהערן. און דערפאר איז נישטא נאך אזא 'פנימי' ווי די אידישע נשמה!

די מלאכים קענען נישט טרעפן דעם רבוש'ע אין דער 'עולם הגשמי' - ווייל זיי זענען 'חיצוניים'

איינע פון די פלעצער וואו עס שטעלט זיך ארויס דער חילוק צווישן א 'מלאך' - וואס ער איז א 'חיצוני', ביז א מענטש - וואס ער איז א 'פנימי' - איז כלפי דער 'אופן הידיעה' וויאזוי מען ווייסט פונעם מציאות ה'. פון וואו ווייסט א מלאך אז עס איז פארהאן א באשעפער אויף דער וועלט? 'מצד חיצוניות'! דער מלאך דרייט זיך ארום אין הימל, און דארט איז עס אפן און קלאר! יעדער הימלישער נברא שפירט און זעט, אז עס איז דא א באשעפער אויף דער וועלט! אבער פון וואו ווייסט א איד אז עס איז פארהאן א באשעפער? ער שפירט אים נישט און זעט אים נישט! ער לעבט אין א פינסטערע און פארגרעכטע וועלט - וואו דער מציאות פון געטליכקייט איז זייער נעלם און פארהוילן! **נאר דער איד ווייסט דאס בלויז 'מצד פנימיות'! בלויז ווייל א איד איז א 'פנימי' - דערפאר ווערט ער נישט נתפעל פונעם 'חיצוניות' פון דער עולם הזה, נאר ער לעבט אין אן אנדערע וועלט! ער האט א כח דורכצוקוקן דעם 'הסתר' און זען די געטליכקייט וועלכע באהאלט זיך אינעווייניג! און דאס קען נישט א מלאך באווייזן, אויב ער קומט אראפ אויף דער וועלט - ווערט ער פארכאפט און פארגאפט פון דער 'חיצוניות' פון וועלט, און ער ווערט אפגעהאקט פונעם אויבערשטן!**

די מקטרגים פארלאנגען אז מען זאל אוועקנעמען דעם פראבלעם פון 'נהמא דכסופא' און יעדער זאל באקומען 'חסד חנם'

פונקט ווי בתחלת הבריאה האבן די מלאכים נישט פארשטאנען און מסכים געווען צום 'צירת האדם' - אזוי אויך יעדעס יאר ראש השנה, קומט דער 'שטן' מיט זיין גאנצע מחנה 'מקטרגים' (דאס זענען אזוינע סארט 'חיצונים' וועמען דער אויבערשטער האט ספעציעל באשאפן מיט א מיסיע זיך צו שלאגן מיט 'פנימיות', אז נישט בלויז זיי זענען נישט קיין 'פנימיים' - נאר זיי ווילן זיך ניטאמאל מכניע זיין פארן פנימיות, נאר זיי ווילן דאס אונטערברענגען) מיט מורא'דיגע קטרוגים אויפן פרישן צירת האדם וואס דער אויבערשטער וויל באנייען פונדאסניי. און דער קטרוג ווערט שטארקער פון יאר צו יאר, ווייל יעדן ראש השנה ברענגט דער שטן פרישע ראיות פונעם פארגאנגענעם יאר - וויפיל מען האט אלץ געזינדיגט, וואס דאס ווייזט אויף מיט קלארע הוכחות ווי אפגעפרעגט דער 'צירת האדם' איז. ער שלעפט צוזאם אלע חטאים פון אלע טריליאנען גוים, און להבדיל די חטאים פון אידישע קינדער רח"ל, און ער קומט מיט א טענה: "פארוואס האסטו באשאפן אן אדם מיט א 'בחירה'? קוק וואס עס איז געווארן פון דעם 'בעל בחירה'! אנשטאט ער זאל זיין א צדיק און זוכה זיין צו עולם הבא - איז ער געווארן א רשע וועלכער דארף יעצט באקומען עונשים קשים ומרים! פארוואס זאלסטו ממשיך זיין ווייטער מיט אזא סארט צירה? דו ווילסט זיין א 'מטיב'? נו, זיי משפיע אלע 'טובות' - אן קיין בחירה! איי, עס וועט זיין 'נהמא דכסופא'? נו, טויש די טבע פונעם מענטש, אז ער זאל זיך נישט שעמען! פונקט ווי די בהמה זעט זיך נישט, און פונקט ווי דער מלאך שעמט

נקודות:

'ראש השנה' שפילט אויס דער ערשטער טאג פון בריאת העולם - אבער מיט א בליק אויף פאראויס וואוהין מען וועט אנקומען מיט דער גאנצער וועלט. 'שמיני עצרת' שפילט אויס דעם לעצטן טאג פון וועלט - מען איז שוין אנגעקומען צום 'תכלית היחוד' וואו מען האט געצילט

זיך נישט - זאל דער מענטש זיך אויך נישט שעמען צו עסן 'דלא דיליה'! ממילא, אנשטאט דו זאלסט זיך יעצט דארפן זעצן אויפן 'כסא דין' און משפט'ן די וועלט - לויט זייערע מעשים, און אנשרייבן 'שכר ועונש' אויפן קומענדיגן יאר, זעץ זיך אויפן 'כסא חסד' און גיס ימ'ען פון 'טוב וחסד' פאר די גאנצע וועלט גלייך - אן קיין שום תנאי און גרעניץ, און דורכדעם וועלן אלע פראבלעמען פון דער וועלט ווערן אזוי שיין מסודר!."

אוועקנעמען דעם צער פון 'נהמא דכסופא' איז קעגן די גאנצע מציאות פון א 'חלק אלוך ממעל'

דער רבנו של עולם גענטפערט גארנישט אויף די טענות פונעם שטן און מקטרג - ווייל סייזוי וועט ער נישט פארשטיין דעם תירוץ... ער הייבט דאך נישט אן צו פארשטיין די גאנצע נושא פון 'נהמא דכסופא'. אבער אינ'אמת'ן איז זיין טענה בכלל נישט קיין טענה! ווייל צו טוישן דעם 'טבע האדם' אז ער זאל זיך נישט שעמען צו עסן 'דלא דיליה' - איז כאילו מען זאל זאגן: "רבנו של עולם, טויש דיין ציל, אנשטאט 'להיטיב' - באשאף דיין וועלט 'להרע'!..." עס הייבט נישט אן צו קלעבן איין ווארט צום צווייטן, ווייל דער אויבערשטער האט דאך דייקא געוואלט באשאפן א געטליכע באשעפעניש וועלכע איז 'דומה לקונו', כדי אז דורכדעם זאל ארויסקומען די עכטע 'הטבה' פון 'דבקות האדם לבוראו'! נו, וואס מיינט אז א 'חלק אלוך ממעל' וועלכע איז א שטיק 'משפיע' - זאל זיך נישט שעמען צו זיין א 'מקבל'? ער זאל לעבן אינעם 'עולם השקר'? ער וואלט זיך באמת געדארפט צו שעמען, נאר ער נארט זיך און שעמט זיך נישט! דאס איז דאך דער היפוך ממש פון אלוקות! דער היפוך פון ה' אלקים אמת!

אלע עונשים טיילן אפ דעם 'אלקות' פונעם 'דמיון'

איין טענה בלייבט נאך איבער מסביר צו זיין: מילא דער ענין פון 'שכר לצדיקים' פארשטייט מען שוין, אבער וואס איז דער תכלית פון 'עונש לרשעים'? וואספארא 'הטבה' קומט פון דעם ארויס? דער תירוץ איז: "אין עוד מלבדו" - אליבא דאמת איז נישטא קיין שום אנדערע מציאות אויף דער וועלט, אויסער דעם אויבערשטן און זיין שכנה. דער מושג פון 'רע' איז באמת נישטא! עס איז בלויז א פאלשע 'אחיזת עינים' וועלכע זעט אויס ווי א מציאות, ווייל באמת איז נישטא אזא זאך ווי רע! דאס הייסט, יעדער רשע וועלכער גייט אן מיט זיין 'רשעות' - מוז האבן דארט א 'ניצוץ אלקי', א געטליכער 'טוב' וואס דאס איז דער עכטער מציאות, און דער 'רע' קליידט עס אן און פארגארט דעם מענטש, כאילו מען רעדט דא פון 'רע'. און אויף דעם קומט דער גאנצער ענין פון 'עונש' - וואס דאס איז א מהלך וויאזוי מען איז מפריד דעם 'ניצוץ אלקי' פונעם 'רע'! מען טיילט אפ דעם עכטן 'מציאות', פונעם אויג פארבלענדעניש - וועלכע איז קיינמאל קיין מציאות נישט געווען! דער רשע וועלכער איז דורכגעגאנגען דעם פראצעדור פון 'עונש' - ווערט דורכדעם אויסגעקלארט ווער ער איז עכט! זיין 'ניצוץ אלקי' בלייבט לנצח נצחים, און זיין 'חלק הרע' שטארבט אפ! און נישט פשט אז מען האט איינעם דא גע'הרג'עט, ניין, מען איז פשוט מגלה געווען אז ער האט קיינמאל נישט עקזיסטירט! עס ווערט נתגלה למפרע אז עס איז קיינמאל קיין 'רע' נישט געווען! לעתיד ביים גמר הדין והעונש - וועלן נאר פארבלייבן אלע 'ניצוצין' פון 'אלקות', און דאס וועט זיין

זייער גרעסטע שער, אז זיי וועלן קענען מבחין זיין דעם 'יתרון האור מן החושך'.

די מחשבה וואס א מענטש טראכט ר"ה: "א שאד מען איז מיר דין" - א השתלשלות פון קטרוג השטן

דער קטרוג פונעם שטן אויפן 'אדם' - גייט דורך אלע עולמות און קומט אראפ ביז צום 'אדם' אליינס. פלוצלינג קומט אים אריין א מחשבה'לע: "אזא שאד אז עס איז דא אזא זאך ווי 'שכר ועונש'! ווי גוט וואלט געווען טאמער דער אויבערשטער קוקט נישט וויאזוי איך האב זיך אויפגעפירט א גאנץ יאר, נאר ער פארשרייבט מיר א גוט יאר פאר אומזיסט!". און דעמאלט דערהערט דער מענטש פלוצלינג ווי זיין נשמה'לע צוואויינט זיך מיט א 'גנוחי גנח וילולי יליל' און זי שרייט: "עוור ישנים משנתכם" - מענטשעלע, פארוואס שלאפסטו אזוי טיף?! פארוואס ביסטו אזא 'פגר מת'?! וואו זענען דייענע נאטורליכע געטליכע געפילן פארשוואונדן געווארן?! דו ווילסט א רואיג לעבן פון 'חיים גשמיים'?! דאס הייסט בכלל געלעבט?! דאס איז דאך די גרעסטע מיתה! וועק זיך אויף פון שלאף און דערמאן זיך אז דו ביסט א 'חלק אלוך ממעל'! דו וועסט קיינמאל נישט זיין צופרידן פון באקומען א גוט יאר - אָן קיין 'דין וחשבון'! דו וועסט זיך שעמען א גאנץ יאר און נישט האבן קיין 'חיות'! פארשטיי אז מיר קריגן זיך דא מיט א 'מקטרג' וואס וויל דיר מאכן פאר א 'מת'! ער וויל דיר מאכן פאר א פארשלאפענע באשעפטיגן! שטיי אויף און בעט זיך צום אויבערשטן אז ער זאל זיך זעצן אויפן 'כסא משפט' און דיר 'דין' זיין מיטן גרעסטן רחמנות, אבער געבויעט אויף דייענע מעשים, ווייל דאס איז דיין גרעסטע טובה!".

אינעם שופר געבן מיר צוריק דעם 'נשמת חיים' צום רבוש"ץ

אויף דעם זאגט דער פסוק (תהלים פט, טז): "אֲשֶׁרִי הָעָם יִדְעִי תְרוּעָה" - וואויל איז דאס פאלק וואס זיי פארשטייען צום 'תרועה'. ווייל דער 'תרועה' איז א געוויין פון דער נשמה פונעם מענטש, וועלכע בעט זיך צו בלייבן א נשמה! און דערפאר, כדי צו קענען ארויסגעבן א תקיעה - מוז מען אריינגעבן לופט אינעם שופר, מיט דעם זאגן מיר פארן אויבערשטן: "רבונו של עולם, היינט האסטו ארויסגעבלאזן א 'נשימה' אין אונז און אונז באשאפן אלס 'חלק אלוך ממעל' - יעצט קומען מיר און אונז בלאזן ארויס א 'נשימה' צו דיר כביכול! מיר געבן דיר צוריק אונזער 'נשימה'! מיר זענען דיר ממליך דא אויף א וועלט וואו מען זעט דיר נישט בחיצוניות! היינט ווילן מיר דיר ווייזן ווי שייך די יצירה פון א 'נשמת חיים' איז! וויפיל תענוג דו קענסט ארויסנעמען פון דער נשמה וועלכע האט איר אייגענעם 'מקור חיים'!

דיין רצון 'להיטיב לברייתו' איז מקוים געווארן! זיי ווייטער ממשיך צו באשאפן אט די געוואלדיגע יצירה פונעם אדם!". ווען דער יצר הרע הערט דעם 'קול שופר' וואס קומט ארויס פון דער טיפסטע נשמה'דיגע קעמערלעך - ווערט ער 'בהיל ולא בהיל'! כאטש ער פארשטייט נישט צו קיין נשמה, אבער ער זעט כאטש אז ער פארשטייט נישט אלעס! ער דערהערט א קול פון א 'נשמת חיים' - וואס ער האט פריער נישט געהערט, און ער ווערט

אינגאנצן צעטומלט און צומישט, און דאס איז משתק אלע קטרוגים.

די בכיה וואס פאלט פלוצלינג - ער וויינט פארוואס ער האט פארגעסן ווער ער איז

דער אר"י זאגט, אז דער וועלכער פארמאגט א שלימות'דיגע נשמה - וועט אריפאלן אויף אים א בכיה יעדן ראש השנה און יום כיפור. ווען מען זאגט 'אריפפאלן א בכיה' - מיינט דאס צו זאגן, אז דער מענטש אליינס וועט אפילו נישט וויסן פארוואס ער וויינט! די בכיה וועט זיין אזוי טיף, אז ער וועט נישט וויסן פארוואס ער וויינט יעצט! ווייל דאס איז א 'יללה' און 'גניחה' וואס קומט ארויס פונעם 'חלק אלוך ממעל'! מען וועט פרעגן דעם מענטש: "פארוואס וויינסטו? דו האסט נישט געהאט קיין פרנסה דאס יאר? דו ציטערסט פונען גור דין? פארוואס וויינסטו?". דער גוף וועט נישט וויסן צו ענטפערן, אבער די נשמה וועט ענטפערן: "איך ווילן, ווייל איך בין פארשלאפן! איך זע איין, אז איך האב דורכגעשלאפן א יאר! איך האב אינגאנצן פארגעסן ווער איך בין און פארוואס איך בין דא! איך וואלט ווען ווייטער געשלאפן, ווען נישט דער 'קול שופר' וועלכער האט מיר אויפגעוועקט, און איך שטיי און שריי: "וואו בין איך געווען ביז היינט?! אויף וועלכע וועלט בין איך?!"

סוכות פריידט מען זיך אז מען האט אונז דן געווען לפי המעשים - וואס דאס איז דער 'תכלית הבריאה'

סוכות נעמען מיר די ד' מינים און מיר ווייזן, אז 'ידן נצח' - מיר האבן מנצח געווען דעם 'קטרוג השטן'! מיר האבן זוכה געווען צו בלייבן מיטן 'חלק אלוך ממעל', מיט דער 'בחירה'! מיר האבן זוכה געווען אז דער אויבערשטער זאל אונז משפט'ן ראש השנה - לויט אונזערע מעשים! מיר האבן זוכה געווען אז דער 'תכלית הבריאה' פון 'להיטיב לבריותיו' זאל ווייטער נמשך ווערן און אויסגעפירט ווערן! דער פאל וואס דער אויבערשטער האט געמאכט פאר דער וועלט - פארט ווייטער!

שמיני עצרת ווייזט דיר וואוהין דער צילן צילט אנצוקומען

וואוהין צילט דער פלאן? ווען וועט מען זען דעם גאנצן בילד אויסגעשפילט?! דאס וועט ערשט נתגלה ווערן לעתיד לבוא - ווען יעדע נשמה וועט קומען צו זיין תיקון און וועט ווערן 'דבוק' און 'מקושר' צום רבונו של עולם בתכלית השלימות. אבער דאך האט אונז דער אויבערשטער געגעבן א דוגמא פון דעם 'דבוק דלעתיד', דאס איז 'שמיני עצרת'! דער אויבערשטער זאגט אונז: דו ווילסט פארשטיין וואו דו וועסט אנקומען דורכן נצחון פון ראש השנה?! דא האסטו א 'שמיני עצרת', דארט וועסטו אנקומען! מען איז מנצח אז מען וועט ווייטער גיין מיט די פלאן, ביז מען וועט אנקומען צו א שמיני עצרת'דיגע לעבן!

שמיני עצרת איז א טאג פון דער 'יחודא שלים' פון לעתיד לבוא - אריינגעלייגט אין אונזער וועלט

שמיני עצרת איז א טאג וואס פארמאגט כמעט נישט קיין 'חיובים' - וואס מען איז מחויב צו טון לכבוד יום

טוב, ווייל שמיני עצרת 'מוח' מען גארנישט טון! דאס איז א טאג וועלכע קומט פון לעתיד לבוא, פון די 'מים שאין בהם חפץ', פון א וועלט וואו 'פנימיות התורה' וועט נתגלה ווערן! און דערפאר, ביי צדיקים האט זיך דאס גאנצע יאר ארומגעדרייט ארום שמיני עצרת! מען האט געזען ביים רב זכרוננו לברכה, אז שמיני עצרת איז ער נישט געווען אויף דער וועלט! ער האט זיך ארומגעדרייט אין די 'עולמות העליונים'! שמיני עצרת איז פשט, אז דער רבונו של עולם האט גענומען א טאג פון 'מות המשיח' און עס אריינגעשטעלט דא אין אונזער וועלט! עס ווערט א 'יחודא שלים'! כנסת ישראל מיטן אויבערשטן ווערן 'איינס'! מען איז אנגעקומען וואו מען האט געדארפט אנקומען!

תשרי איז א ביישפיל פון אלע 'ימי עולם' - פון בריאת העולם ביזן סוף האחרון

אין אנדערע ווערטער: דער חודש תשרי איז ווי א 'מינישור' פון גאנץ 'בריאת העולם' פון אנפאנג ביזן סוף! 'ראש השנה' איז דער דוגמא פונעם ערשטן טאג אין דער בריאה, און 'שמיני עצרת' איז דער דוגמא פארן לעצטן טאג אין דער בריאה - דאס הייסט, ווען מען וועט שוין האלטן נאך אלע בירורים און תיקונים. און אלע טעג אינצווישן זענען א דוגמא פון די אלע 'ימי עולם' פונעם ערשטן טאג פון 'בריאת האדם' ביזן 'סוף האחרון'. אבער עס איז אלעס מיט א בליק פון 'ידן נצח', וואס באלד ביים אנהייב זעט מען שוין וואו מען וועט אנקומען, און מען צילט באלד אהין! און דאס זענען די אלע טעג פון תשרי, וואס אידישע הערצער זענען ספעציעל אפן און נאנט צום רבונו של עולם, ווייל דאס זענען טעג וואס עס בלאזן ווינטן פון לעתיד לבוא! דער 'התעוררות תשובה' וואס הערשט אין די עשרת ימי תשובה - דערמאנט דעם 'הבטחה' אז כלל ישראל וועט תשובה טון פאר ביאת המשיח. די שמחה וואס הערשט אין די סוכות טעג - דערמאנט די 'שמחה דלעתיד', וואס כלל ישראל וועט זיך פרייען מיטן רבונו של עולם, און שמיני עצרת דערמאנט דעם 'תכלית כל התכליתים', וואו עס וועט ווערן אויסגעפירט דער 'עוור' אויף וואס די וועלט שטייט און ווארט די אלע יארן.

ביי חסידים איז נישט געווען נאך אזא פרייליכע טאג ווי ראש השנה

זעלבסט פארשטענדליך, אז ווען מען קוקט אויף חודש תשרי מיט אט דעם גדול'ישן בליק - באקומט מען אן אנדערן צוגאנג צום גאנצן ראש השנה און תקיעת שופר. עס איז א טאג וואס מען איז עוסק אינעם "גאון יעקב אשר אהב סלה" - די גרויסקייט פון אידישע קינדער. א טאג וואס מען איז עוסק אינעם "ודברך אמת וקיים לעד" - א נצחון פארן רבונו של עולם! א טאג וואס מען איז עוסק אינעם "וידע כל פעול כי אתה פעתלתו" - דער גילוי פונעם 'מלכות שמים' אין דעם עולם השפיל! ביי חסידים האט מען געווארט א גאנץ יאר: "ווען וועט מען שוין קענען זאגן 'מלכות זכרונות שופרות'?! ווען וועט מען שוין קענען ממליך זיין דעם אויבערשטן אויף דער גאנצער בריאה?!"! ראש השנה איז געווען דער פרייליכסטער טאג פונעם גאנצן יאר! עס איז נישט געווען נאך אזא פרייליכער טאג ווי ראש השנה! נאר די שמחה איז געווען 'בכסה', מער אויף א באהאלטענעם אופן. ווידעראום, שמיני עצרת איז עס מער נתגלה געווארן. אבער דאס וואס איז נתגלה געווארן שמיני עצרת - האט מען שוין געהאט אין הארץ ראש השנה.

ועקדת יצחק תזכור: די עבודה פון ראש השנה - דער 'שכל הטבעי' איז זיך מבטל צום 'שכל אלוקי'

אויבנארץ וואלט די עקידה גורם געווען א גרויסן חילול שם שמים | מען וועט זאגן אז דער רבנש"ע איז אן אכזר ח"ו | אברהם אבינו האט געדארפט אוועקלייגן אלע חשבונות | ער האט געדארפט גלייבן אז עס וועט גורם זיין דאס פארקערטע | ער האט געארבעט מיט א כח פון 'ביטול שכל הטבעי' קעגן 'שכל אלוקי' | אויף דעם יסוד בויט זיך דער גאנצער כח פון כלל ישראל | דערפאר דערמאנט מען דאס אזויפיל ראש השנה - ווייל דער בריאת האדם איז געבויעט אויף 'ביטול שכל הטבעי' פון אלע מקטרגים | יעדער איד דארף מחליט זיין ראש השנה אז ער זוכט נישט יוצא צו זיין דעם 'שכל הטבעי' פון דער נארמאלער וועלט | די בחור'ישע יארן זענען דער ראש השנה פונעם לעבן | דעמאלט איז דער עיקר עבודה צו שטעלן דעם דאזיגן יסוד | אפמאכן אז מען איז אן עבד פארן אויבערשטן | נישט זוכן צו זיין א 'מקבל' - נאר א 'משפיע' | פועל'ן ביי זיך פיינט צו האבן 'נהמא דכיסופא'

דער רבנש"ע פרובירט נישט אז 'שכל הטבעי' זאל אים פארשטיין און מסכים זיין

אינעם ערשטן ראש השנה פון בריאת העולם - בשעת ווען די מלאכים האבן מקטרג געווען אויפן 'בריאת האדם', אז מען זאל נישט באשאפן קיין 'בעל בחירה' - האט זיי דער אויבערשטער געזאגט: **"נעשה אדם"**. זאגט דער מדרש (בר"ר ה, ה): **"עד שאתה מדיינים זה עם זה"** - עס איז שוין בכלל נישט גענוג מער אלע טענות וואס עס'ן טענה'ט דא ארום: **"כבר נעשה"** - דער מענטש איז שוין באשאפן געווארן. איך האב אים שוין געמאכט! ער איז שוין דא! וואס איז פשט פון גיין אזוי ווילד און אינגאנצן זיך נישט וואוסנדיג מאכן פון אלע זייערע טענות?! נאר דער פשט איז: דער אויבערשטער האט דא אוועקגעשטעלט א יסוד: 'שכל הטבעי' וועט קיינמאל נישט פארשטיין קיין 'שכל אלוקי'! וויפיל מען וועט אים מסביר זיין און מסביר זיין, אבער עס איז נישט שייך ער זאל דאס משיג זיין, ווייל 'שכל אלוקי' איז נישט עפעס וואס גייט אריין אין ווערטער! עס איז העכער פון אלע הסברים! און די איינציגסטע זאך וואס דער נברא קען טון איז - זיך 'מבטל' זיין דעם שכל צום רבנו של עולם! איך זוך נישט צו זיין 'נארמאל' אין אייערע אויגן, איך האב אים שוין באשאפן! און אט דאס פאסירט נאכאמאל יעדן ראש השנה, בשעת ווען דער מקטרג וויל אוועקנעמען דעם 'כח הבחירה' פונעם מענטש - איז דער רבנו של עולם 'סותם פיו'! אנשטאט אים צו ענטפערן א נארמאלע תשובה - מאכט ער אים שטיל און באזייטיגט אים! ווייל 'שכל טבעי' מוז זיין בטל צום 'שכל אלוקי'.

א איד פרובירט נישט אז די טבע'דיגע וועלט זאל אים פארשטיין פארוואס ער איז אזא עובד ה'

וויבאלד א איד איז באשאפן געווארן פון אזא סארט שכל וואס רופט זיך 'שכל אלוקי' - וואס קיין שום אנדערע נברא פארשטייט נישט דערצו - דערפאר איז דער קשר וואס א איד האט צום רבנו של עולם אויך געבויעט אויפן זעלבן אופן! דער איד זוכט נישט די וועלט זאל אים פארשטיין, ער זוכט נישט צו זיין 'נארמאל' ביים גוי, ער זוכט נישט אז דער גוף זאל געבן א הסכמה אויף די תורה ומצוות - נאר ער האט א 'גאון יעקב' וואס ער האלט זיך גרעסער פון זיי אלע! און דאס איז דער שורש פונעם 'מסירת נפש' פון כלל ישראל אין אלע דורות - וואס נאר א דאנק דעם האבן מיר א קיום שוין אזויפיל יארן אין גלות! און דאס האבן מיר באקומען א ירושה פון אברהם אבינו - וואס ער האט דאס מגלה געווען ביי די עקידה! ער האט אויסגערופן איבער דער גאנצער וועלט: "איך זוך נישט צו זיין נארמאל! קיינער דארף מיר נישט פארשטיין! איך אליינס - דאס הייסט, מיינ גוף - דארף אויך נישט פארשטיין! איך בין געטריי צום אויבערשטן און איך געטריי זיין 'שכל אלוקי' אז דא וועט נתגלה ווערן דעם אויבערשטן'ס גוטסקייט!"

דער 'ביטול הקטרגים' גיבט אריין א כח אינעם איד צו קוקן מיט 'ביטול' אויף דעם 'שכל הטבעי'

ראש השנה איז דער טאג ווען א איד קען ריכטיג ממליך זיין דעם אויבערשטן. ווייל דעמאלט ווערט דאך אויפגעוועקט אלע קטרגים, און אלץ ווערט אוועקגעשמים דורכן 'ביטול' צום 'שכל אלוקי'. און פון

געווען איבער די גאנצע וועלט, אז דער רבנו של עולם איז נישט קיין אכזר און ער זוכט נישט קיין אכזריות! דיגע שטיק, אז מען זאל מקריב זיין אייגענע קינדער פאר אים, פארקערט, ער איז א רחמן און ער וויל בלויז 'מעשי חסד'. און דא האט אים דער אויבערשטער געהייסן טון ממש דאס פארקערטע, צו נעמען זיין אייגענעם 'בן יחיד' און שחט'ן פאר אים. און דער עיקר ווייטאג וואס אברהם אבינו האט דא געהאט איז, אז עס וועט ארויסקומען א חילול ה' עצום ונורא! אלע גרים וואס ער האט געמאכט - וועלן צוריקגיין צו די עבודה זרות רח"ל!

אברהם אבינו האט געדארפט אוועקווארפן דעם 'שכל הטבעי' - נישט זוכן די נארמאלע וועלט זאל אים פארשטיין

קומט אויס: דער עיקר נסיון פון דער עקידה איז געווען 'ביטול השכל'. ווייל טאמער וואלט אברהם אבינו גענוצט זיין אייגענעם שכל און געמאכט 'חשבונות' - וואלט ער קיינמאל נישט געמאכט קיין עקידה! ער וואלט געהאט טויזנט היתרים נישט צו מאכן די עקידה! ער וואלט אפילו עובר געווען אן 'עבירה לשמה' - אבי נישט צו מאכן א חילול ה'! אבער אברהם אבינו האט געזאגט: **"אויב דער אויבערשטער האט אזוי געהייסן - דארף איך פאלגן בתמימות! אלע מיינע חשבונות קומען פון א 'שכל אנושי', נו, וואספארא ערך האבן די אלע חשבונות קעגן א 'שכל אלוקי'?! זיי זענען מעיקרא בטל ומבוטל כעפרא דארעא!"** פון אר"י הק' שטייט נאכמער: אברהם אבינו האט געדארפט גלייבן - און ער האט טאקע געגלייבט באמונה שלימה - אז עס וועט נישט ארויסקומען קיין שום חילול ה' דערפון, נאר אדרבה, עס וועט גאר ארויסקומען דערפון א קידוש ה'! לאמיר זיך מציייר זיין: "אברהם אבינו האלט דאס מעסער און האלט שוין ביים שחט'ן יצחק, און ער גלייבט באמונה שלימה אז פון דעם עסק וועט ארויסקומען אזא חסד און רחמנות, וואס יעדער איינער וועט זען ווי גוט דער אויבערשטער איז, איי, וויאזוי קען דאס זיין?! איך ווייס נישט! איך בין נישט מחויב צו וויסן! איך בין בטל צום 'שכל אלוקי'!". און אט דאס איז ממש דער מהות פון ראש השנה; ווי מען וועט מסביר זיין.

דער איד איז באשאפן געווארן פון א 'שכל אלוקי' וואס איז נישט געגעבן געווארן פאר קיין הסברים

מען האט פריער גערעדט, אז אלע נבראים - אריינגערעכנט מלאכים - זענען באשאפן געווארן פון א 'מאמר' וואס דער רבנו של עולם האט ארויסגעזאגט מיט דיבורים. און בלויז די אידישע נשמה איז באשאפן געווארן מיט א 'נשימה'; ווי דער פסוק זאגט: **"ויפח נשמת חיים"**. דער חילוק צווישן די צוויי נבראים איז, אז א זאך וואס איז באשאפן געווארן מיט א 'דיבור' - מיינט דאס, אז דער אויבערשטער האט דאס מלביש געווען אין א 'שכל אנושי', עס איז עפעס וואס דער נברא קען דאס פארשטיין און ארויסהאבן מיט ווערטער און הסברים. אבער דאס וואס דער אויבערשטער האט באשאפן מיט 'נשימה' - מיינט דאס, אז עס איז געבליבן 'שכל אלוקי' און איז נישט אראפגעקומען צום הבנה פונעם 'שכל אנושי'! דער נברא וועט קיינמאל נישט קענען מסביר זיין מיט 'דיבורים' - וואס א נשמה איז! דאס איז עפעס א מין חיות וועלכע גייט נישט אריין אין קיין ווערטער! עס איז העכער פון אלע הסברים!

פארוואס איז די 'עקידה' אזא גרויסער עיקר אינעם גאנצן ראש השנה?

מען וועט ענדיגן מיט א נקודה וואס איז גענוג ממש אויף למעשה: ראש השנה מאכט מען א גאר גרויסן עסק פון דער עקידה. מען ליינט די פרשה פון 'עקידה', ביי 'זכרונות' ענדיגט מען מיט די ווערטער: "ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור", און גאנץ ראש השנה ווערט אנגערופן 'יום הזכרון' צו דערמאנען 'זכות העקידה'. דארף מען פארשטיין בעומק: פארוואס איז די עקידה אזא גרויסע זאך, אז עס שפילט אזא הויפט ראלע אינעם גאנצן ראש השנה? אודאי איז דאס א גרויסער 'זכות', אבער כלל ישראל האט דאך אזויפיל זכותים צו דערמאנען; אידן האבן זיך אזויפיל מוסר נפש געווען פארן אויבערשטן, אידן האבן מעמיד געווען אזויפיל גאונים און צדיקים, דאס אלעס איז דאך גרויסע זכותים פארן כלל ישראל, נו, פארוואס איז די עקידה אזויפיל 'תופס מקום' אינעם ראש השנה?! עס מוז זיין אז דאס איז נישט בלויז צוליב 'הזכרת זכותים', נאר דא איז פארהאן א טיפער קשר צווישן דעם גאנצן מהות פון ראש השנה מיט די עקידה.

כאטש האבן א 'נגיעה' אין דעם אברהם אבינו וועלכער ער האט ארויסבאקומען לויט זיינע השגות

איידער מען איז מסביר דעם נסיון העקידה - מוז מען מקדים זיין: אינאמת'ן האבן מיר נישט קיין שום השגה אין אברהם אבינו בכלל, און בפרטיות וואס דער 'נסיון העקידה' איז געווען. אבער חז"ל זאגן (תנוד"א פרק כה): **"חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבות"** - א מענטש דארף זען אנצוקומען צו די מעשים פון די אבות. און דער פשט איז נישט, אז א מענטש דארף זען צו ווערן דער אברהם אבינו פון וועמען די תורה רעדט, ווייל ווי קען זיך א מענטש צושטעלן צו אזא משונה'דיגע מדרגה ווי אברהם אבינו? ער הייבט דאך נישט אָן צו וויסן פון וואס מען רעדט בכלל?! נאר פשט איז אזוי: יעדער מענטש האט אין קאפ א 'אברהם אבינו' - וואס עס איז אים אויסגעקומען בשעת'ן לערנען די פרשיות און מדרשים פון אברהם אבינו. ער ווייסט טאקע אז אברהם אבינו איז 'באין ערוך' העכער פון דעם, אבער דאס זענען 'זיינע' השגות אין אברהם אבינו. און אויף דעם זאגן חז"ל: **"דו זאלסט זען צו האבן כאטש א 'נגיעה' צו דער מדרגה פון אברהם אבינו - לויט ווי דו פארשטייט אים! ווייל אויב דו פארשטייט א געוויסע השגה אין אברהם אבינו, און דו קומסט נישט אָן צו האבן כאטש א 'נגיעה' אין דער מדרגה - איז עס 'חכמתו מרובה ממעשיו'!"** אויב האט דער דער אויבערשטער געגעבן א השגה - דארפסטו זען אז די דאזיגע השגה זאל ארבעטן ביי דיר!". און דאס אז דער מענטש זאל אנקומען צו 'זיין' אברהם אבינו - לויט זיינע השגות - איז אויך נישט אזוי לייכט אנצוקומען, עס איז א גרויסע מדרגה, אבער אהין דארף מען צילן.

נסיון העקידה: דער חילול ה' וואס וועט ארויסקומען דערפון וועט זיין געפערליך

לאמיר פארשטיין די פרשה פון עקידה - לויט די השגה וואס אונז קענען משיג זיין, און ארויסנעמען דערפון דעם מוסר השכל וואס איז אונז גענוג. מען האט שוין אסאך מאל גערעדט באריכות, אז דער נסיון פון אברהם אבינו איז געווען, אז ער האט געהאט מפרסם

פעם אחת עמד הרה"ק מרוזין זי"ע בשמונה עשרה של מעריב בביל ראש השנה לממשן זמן ארוך מאוד, וראו במחזור אחר היה מונח לפניו כי הוא עקדנו עמד בברכה הראשונה, וכך עמד על מקומו ולא נע ולא זע במשך הרבה זמן.

אחר שהמתניו זמן רב, ניגש בנו הרה"ק רבי שלום יוסף זי"ע למקומו של אביו הק', והפך עברו את הדף שיש שלום יוסף מה הפשט בזה המעשה, ואיך העני לעשות כן. ענה ואמר להם: 'דער טאטע דאוונט פון אינעווייניג, ער דאוונט נישט פון אויסערווייניג. דער טאטע איז געשטאנען אין אזא פחד פאר'ן בורא כל עולמים, אז ער האט נישט געקענט איבער מישן דעם בלעטל. ממילא איז ער געבליבן שטיין. האט ער נישט געקענט ווייטער דאווענען. איך האב איבער געמישט דעם בלעטל, האט ער ווייטער געדאוונט, און געקענט ענדיגן דאווענען.' (אבי מתפלל מתוך הכתב, הוא אינו מתפלל בעל פה. ואבי עמד כבוד פחד גדול לפני הבורא כל עולמים, עד שלא היה יכול להפוך את הדף. ולכן נשאר על עמדו, ולא היה יכול להתפלל הלאה. ואני הפכתי לו את הדף, והמשיך להתפלל, וכך היה יכול לסיים את תפלתו).

על פי מעשה זה פירש פעם הרה"ק רבי מרדכי חיים (ר' מרדכי) סלאנימער זי"ע את הפסוק שכתוב על אברהם אבינו, שאמר לו הקב"ה "שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה" (בראשית יג. ד). ומפרש שם האור החיים הק' וז"ל: 'עשה לו נס עצום, שיוכל לראות מצפון לדרום וממערב למזרח במקום אחד, מבלי שיוצרך לסובב', ובפשטות צריך ביאור מה היה הצורך בנס עצום זה, וכי לא יכול היה אברהם אבינו להתחבב בעצמו ל' הצדיקים. ואמר רבי מרדכי חיים, כי על פי זה המעשה עצום הדרב היטב, כי אברהם אבינו היה עומד בפחד עצום כזה לפני ה', עד שלא היה מסוגל לזוז ולהסתובב כלל, ולכן עשה הקב"ה נס שיוכל לראות לכל הצדיקים מבלי להניע את אבריו.

.....

הרה"ק רבי יוסף ברוך מיינשטאט זי"ע המכונה 'דער גוטער איד' [בנו של הרה"ק בעל מאור ושמש זי"ע], ביקר פעם אצל ידידו הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדיקוב זי"ע, כאשר היה כבר ליעת זקנותו. אמר הרה"ק אל הגוטער איד: 'איך האב צו איך צוויי בקשות' (יש לי שני בקשות מאתכם). הראשון היה בקשר למה שנהג ללבוש בשב"ק 'בעקישטע' לבן, וכעת ביקש ממנו שיתיר לו הדבר באמרו: 'איך וויל מיר אויסטוהן די ווייטע בעקישטע' (אני רוצה לפשוט את ה'בעקישטע' הלבן), כאשר ברצונו ללכת מהיום עם 'בעקישטע' שחור גם בשב"ק. שאל הגוטער איד: 'פארוואס? וואס עפעס?' (על מה ענין). ענה הרה"ק ואמר: 'יונגערהייט בין איך געווען אין אזא מדרגה פרייטאט צו נאכט'ס, אז איך האב נישט געקענט אויף קיין מענטש, ווען איך האב מיר אנגעטוהן דעם שווארצן בעקישטע, האט עס מיר געריבן אויפ'ן לייב אזויאז א זאק, האב איך מיר געמוזט אנטוהן א ווייטע בעקישטע, היינט אויף די עלטער... [ונאנח] אַזאַ' (בעצירותיו הייתי מבודנה כזאת אשר בליל שב"ק לא היה מסוגל להתחבב על אדם, וכשנלבשתי את ה'בעקישטע' השחור, היה זה משפץ את עורי כמו שש, ולכן הייתי מוכרח ללבוש 'בעקישטע' לבן, אבל היום בקנותי את...), ואמר זאת בנוסח שמשמעו אשר ממילא לא נהיה ממנו שום דבר, והוא כבר לעת זקנותו, ולכן רוצה הוא לחזור ללבוש בעקישטע שחור.

ענה לו הגוטער איד: כי לפני שהוא מסכים לבקשה הזאת, רוצה הוא לשמוע מהו הדבר השני. אמר לו הרה"ק שהוא רוצה להפסיק להתפלל בראש השנה לפני השמירת קוקן תפלת 'מלכויות זכרונות שופרות', והוסיף: 'כאטשיג דאס איז מיר א ביסל א שאַד, ווייל בשעת איך זינג 'אין קעבה' צימבלען צו די מלאכים' (אפילו שזה הוא קצת הפסד בשבילי, א בעת אשר איך שמור 'אין קעבה' מסייעים המלאכים לשירתי ומזמינים את פניהם), ולא הוסיף לבאר טעם לרצונו, אבל אמר שהוא רוצה להפסיק גם בזה. אמר לו הגוטער איד: 'אויב אזוי, אויב די מלאכים צימבלען צו ביי אייער

אין קעבה, בין איך שוין גארנישט מתיר, די ערשטע זאך אויך נישט' (אם כך, שהמלאכים מסייעים כאשר אתם משוררים 'אין קעבה', אינן מסייעים גם לדבר הראשון - לפשוט את בגדי הלבן).

.....

מעשה בחסיד אחד מחסיד ראזוואדוב שהיה מצפה כמה שנים להיושע בבניו, והיה מזכיר את עצמו כמה פעמים אצל רבו הרה"ק מראזוואדוב זי"ע ועדיין לא נושע. פעם אחת כאשר היה הולך למסעיו, נקלע למקום אחד שבו שהה גם הרה"ק בעל 'אמרי נועם' מדיקוב זי"ע אחיו של רבו, ונכנס החסיד אליו להזכיר את עצמו לפניו להיושע בשב"ק. אמר לו האמרי נועם: 'אויב וועסטו קומען צו מיר אויף ראש השנה, זאג איך דיר צו אַ בן זכר' (אם תבא אלי לראש השנה, הריני מבטיח לך בן זכר).

כשמעו את הדברים נפל החסיד במבוכה גדולה, כי מצד אחד רצה לנסוע לדיוקוב אחר הטבחא מפורשת כזו, ומצד שני לא רצה לעזוב את רבו מראזוואדוב בראש השנה. החסיד החסיד לטשוח את ספיקותיו בפני רבו הרה"ק מראזוואדוב בעצמו, ונכנס אליו וסיפר לו דברים כהווייתם, שהיה אצל אחיו הרב מדיקוב והוא הבטיח לו בן זכר אם יבא אליו לראש השנה. אמר לו הרה"ק מראזוואדוב: 'מיין ברודער איז נישט קיין ליגענער... ער האט דיר צוגעזאגט א בן זכר, וועסטו געהאלפן ווערן מיט א בן זכר! איך האב נישט קיין שום קפידה, פאר צום ברודער געזונטערהייט' (אחי איננו שקרן). אמר הוא הבטיח לך בן זכר, הרי שתישוע בלב זכר! אין לי שום קפידה, טע לאחי לחיים ולשלום).

והיה בליל ראש השנה אחר התפלה, כאשר עברו הציבור מראזוואדוב לפני הרה"ק מראזוואדוב התברך בברכת 'לשנה טובה', הבחין ראהו באותו החסיד, והנה גם הוא בין העוברים לפניו. שאל אותו בפליאה: 'מ'האט דאך געשמועס'?! (הרי סכמנו משהו!) - שהוא נוסע לדיוקוב, ואיך הוא כעת כאן בראזוואדוב. ענה החסיד כי החלטי שלא לנסוע, והסביר את טעמו ונימוקו, כי אם יסע להרב מדיקוב ויושע - אחר כל השנים שהיה אצל רבו בראזוואדוב ולא נושע, מה יאמרו העולם: 'אז דער רב קען נישט, און ער קען נא... וויל איך נישט' (שהרב מראזוואדוב אינו יכול, והרב מדיקוב כן יכול. אינו רוצה בחזק). אמר לו הרה"ק מראזוואדוב: 'אויב אזוי, זאג איך צו א בן זכר!' (אם כך, הרי אני מבטיח לך בן זכר), ואכן נושע באותו שנה.

[ויש לפרש את הענין בזה, כי שני הצדיקים לדבר אחד התכוונו, כי הוא היה צריך לעשות איזו פעולה בבחינת 'מסירות נפש' כדי להיושע. וזו הייתה כוונת האמרי נועם שאמר לו לבא אליו לרה"ק, כי בזה לא קשה עד מאד לחסיד של רבי אחר. אמנם אחר שכבר היתה לו הסכמה מאת הרה"ק מראזוואדוב, ובכל זאת ויתר על ההבטחה לבנים למען כבוד רבו, היה עשה בזה ג'כ מעשה של מס'". ושבו היה ראוי לישועה].

.....

כ"ק מרן רבינו הזקן מסטיטשין זי"ע נהג על פי דרכו בקודש כמו אבותיו הק' לבית ראפשיץ, אשר הסתירו את עבודתם והשגותיהם בהסתירה עצומה. ובפרט נהג כך בזמנים נעלים כמו שכתובת וימים טובים, כאשר עבדו את עבודתם בקודש בדביקות נעלית, והיו צריכים להסתיר את הדבר באלף עזקאין, ואכן כאשר רבינו הזקן התפלל או ערך את שולחנו הטוהר, היתה ההתעוררות מרובה כל כך, עד שאפילו אבן דומה היה יכול להתעורר. אבל הוא היה תיכף ומיד מבטל את כל הרושם הנעלה, באמצעות כל מיני תחבולות שונות, הכל כדי שהרושם של התעוררות יפוג, ולא ישאר שום חלק בזה זכר.

פעם סיפר על כך בנו כ"ק מרן רבינו זי"ע, כאשר דיבר אודות אביו הק', והתבטא בתוך דבריו ואמר: 'דער טאטע די מלכויות זכרונות שופרות, ווער ווייטט ווי ער איז דעמאלט געוועהן! (אבי כשהתפלל 'מלכויות זכרונות שופרות' בחפזית מוספין ב"ה, מי יודע באיזה מדרגה עליונה היה אז!), וסיים וסיפר, כי אמנם תיכף ומיד כאשר עקר רבינו הזקן את גרליו בסיום תפלתו, התחיל לומר 'ווערטלעך' (דברי חידוד ושוחר) להסתיר את עבודתו, שלא יסאר שום רושם מתפלתו הנשגבה. ושנה אחת אף ניגש מיד אחר התפלה לאחד מן הניצבים שם, ושאל אותו: 'וואו איז דער טאטע? ער איז נישט געקומען אויף ראש השנה, ער איז געווען קראנק צו קומען? זאג איך און וועל אים צורעכט מאכן...' (היכן אביך הוא לא בא לכאן לראש השנה, וכי היה חולה מכדי לבוא? אומר לו בא אטפל בך...).

דארט - צוזאמען מיטן 'זכות העקידה' - נעמט א איד כח ממליך צו זיין דעם רבונו של עולם מיט א גענצליכע 'ביטול' צום 'שכל התורה' ווען מען וועט פרעגן איינעם: "פארוואס ביסטו ממליך דעם רבונו של עולם? פארוואס רופסטו אויס אז ער איז דער מלך העולם?!", טאמער וועט ער ענטפערן: "ווייל איך פארשטיי מיטן שכל אז איך דארף אים ממליך זיין!" - האט ער אים נישט ממליך געווען! אזא 'המלכה' קומט נישט פון א נשמה וואס איז ממליך - נאר פון א גוף! דער ריכטיגער ענטפער דארף זיין: 'איך בין ממליך דעם רבונו של עולם ווייל עס ציהט מיר צו אים! איך בין מקושר צו אים! איך האב א נשמה'דיגע אמונה און הכרה, אז 'ה' הוא האלקים' - דער רבונו של עולם איז דער 'מלך העולם!'" - אט דאס איז די ריכטיגע 'המלכה' און 'הכתרה'. און אט דאס איז די ירושה פון אברהם אבינו, א 'כח הנשמה' וואס ליגט אין יעדן איד.

אברהם אבינו האט געהאט אסאך נסיונות - ווייל ער איז געווען דער 'יסוד הבנין' פון כלל ישראל

פארוואס איז בלויז אברהם אבינו געווארן מנוסה מיט אזויפיל נסיונות?! פארוואס איז ער געווען דער 'ראש למנוסים'?! ווייל ער איז געווען דער יסוד פונעם גאנצן כלל ישראל, און ווען מען בויעט א געביידע אויף א פונדאמענט - מוז דער פונדאמענט זיין זייער שטארק און פעסט! די שטארקייט פונעם יסוד דארף קענען האלטן דעם גאנצן געביידע! אויב איז דער פונדאמענט אביסל שוואך - וועט זיך דער בנין נישט האלטן. און אזוי זאגט דער מדרש, אז ווען מען האט אריינגעווארפן אברהם אבינו אין כבשן האבן די מלאכים געזאגט: 'אם חומה הוא' - אויב איז ער שטארק ווי א מויער, 'נבנה עליה טירת כסף' - וועט מען בויען א כלל ישראל אויף אים.

ראש השנה איז דער 'יסוד הבנין' פונעם גאנצן יאר - דערפאר איז דעמאלט דער צייט פון 'ביטול שכל הטבעי'

ראש השנה איז דער ערשטער טאג פון יאר, און דאס איז דער פונדאמענט פונעם גאנצן געביידע וואס וועט זיך בויען דאס יאר הבעל"ט. און דערפאר מוז דער טאג זיין אוועקגעשטעלט אויף א שטארקן 'קבלת עול מלכות שמים', ווייל נאר דורכדעם וועט דער גאנצער יאר קענען געבויעט ווערן מיט א ריכטיגע שטארקייט - און עס זאל נישט איינפאלן אינמיטן די ארבעט. און דערפאר איז עס א טאג פון 'מלכות' - וואס דער מענטש איז מבטל זיין 'שכל הטבעי' צום 'שכל התורה'! ער דערהערט אז ער דארף נישט זיין 'נארמאל' ביים גוף, ווייל די 'חכמה טבעית' וואס דער גוף קען פארשטיין - איז נישט דער גאנצער בעל הבית דא! עס איז פארהאן א העכערער שכל פון אים, וואס רופט זיך 'שכל התורה' און 'שכל הנשמה', וואס ער איז דער בעל הבית! דער גוף דארף זיך קומען לערנען ביי אים די ריכטיגע 'שכל התורה'.

די בחור'ישע יארן זענען דער 'יסוד הבנין' פונעם גאנצן לעבן - דערפאר איז דעמאלט די צייט פון 'ממליך' זיין דעם רביש'ע

דער ענין פון ראש השנה איז ספעציעל נוגע צו בחורים - וואס זיי האלטן אינמיטן אוועקשטעלן דעם פונדאמענט פאר זייער לעבן - וואס דאס איז דער 'ראש השנים' פון זייערע אלע יארן. אלס בחור בויעט מען נאכנישט דעם בנין זעלבסט, מען קען נאכנישט זאגן אויף א בחור אז ער איז א 'גאון' אדער א 'צדיק', מען קען בלויז זאגן, אז מבנינים זעען אויף אים ער וועט נאך אמאל זיין א צדיק! אבער ווילאנך ער איז נאך א בחור - איז ער נאכנישט קיין צדיק! ווייל אלס בחור איז נאכנישט די צייט פון 'שלימות'. אלס בחור דארף מען קונה זיין די 'יסודות' פון 'שלימות'! ער דארף אראפלייגן דעם 'אבן הפנה', אז זיין 'קבלת עול מלכות שמים' זאל זיין ביזן סוף! ער זאל פועל'ן ביי זיך א רצון אז 'כי הם חיינו ואורך ימינו' - איך בין נישט קיין 'טבעי'! אויב נישט עבודת ה' - האב איך נישט אויף וואס צו לעבן! אויף צו זיין א 'מקבל' - וועלכער האט א רואיגע און געשמאקע לעבן מיט אלע תענוגי עולם הזה - שפיר איך א 'טעם בושה ומיתה'! מיין גאנצע לעבן באשטייט בלויז פון הארעווען און זיך רייסן פארן אויבערשטן! איך האב נישט קיין אנדערן תכלית צו לעבן אויף דער וועלט, נאר צו זיין אן עובד ה' וועלכער איז 'בוחר בטוב'!". דער עיקר וואס א בחור דארף ארבעטן אין זיינע בחור'ישע יארן איז, צו זיין א פעסטער עובד ה'! דער תכלית וואו א בחור צילט איז: "אנא עבדא דקדושא בריך הוא" - איך בין אן עובד ה'! און אויף אזא 'ראש השנים' וועלכע לייגט אראפ א שטארקן פונדאמענט - קען מען שפעטער בויען א גאנצע לעבן אנגעפילט מיט אלערליי מדרגות און בחינות אין עבודת ה'.